

۲۳ اسفندماه ۱۳۵۲
 ۱۹ صفر ۱۳۹۴
 ۱۲ مارس ۱۹۷۴
 پنجمین

مذکرات مجلس شورای ملی

صورت مشروح مذاکرات مجلس شورای ملی روز پنجشنبه (۲۳) اسفندماه ۱۳۵۲

فهرست مطالب

۱- فهرست تخصیص اعتبار از محل کد ۸۱۹۹۹ سال ۱۳۵۲
 بوسیله آقای دکتر همایونفر معاون وزارت کشاورزی
 و منابع طبیعی .
 ۵- طرح و تصویب لایحه یک شوری اجازه
 مصرف مانده اعتبارات سال ۱۳۵۲ طرحهای خاص
 ناحیه ای و ارسال بمجلس سنا .
 ۶- اعلام وصول و قرانت نامه لایحه رسیده از
 مجلس سنا (لایحه موافقت نامه حمل و نقل هوایی بین
 دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فرانسه) .
 ۷- قرانت دستور و تعیین موقع جلسه آینده -
 ختم جلسه .

۱- قرانت اسامی غالبین جلسه قبل .
 ۲- بیانات قبل از دستور آقایان : طرفی - مهندس
 عبدالحمید معینی - دکتر تنکابنی - طلوعی -
 اخلاقی .
 ۳- ادامه مذاکره در گزارش شورای اول کمیسیون
 دادگستری راجع باصلاح قانون حمایت خانواده .
 ۴- تقدیم سه فقره لایحه ۱- لایحه واگذاری
 دو هزار هکتار از منابع ملی شده اطراف چاه بهار
 بشهرداری چاه بهار ۲ - لایحه معافیت ماشین آلات
 مخصوص حمل محمولات جنگلی و مجتمع های
 توسعه جنگل و چوب و کاغذ و صنایع وابسته از پرداخت
 حقوق و عوارض گمرکی و سودبازرگانی - ۳- خلاصه

مجلس ساعت نه صبح بریاست آقای دکتر جواد سعید (نایب رئیس) تشکیل گردید

غالبین مریض - آقایان :

اخوی - بهنیا - تیمسار حکیمی - تیمسار خطیب
 شهیدی - سمعی - شیخ بهائی - عبدالحسین طباطبائی
 دکتر مشایخی - مهرزاد - دکتر ناوی .

۲- بیانات قبل از دستور آقایان : طرفی - مهندس
 عبدالحمید معینی - دکتر تنکابنی - طلوعی - اخلاقی .

نایب رئیس - نطق های قبل از دستور را شروع
 میکنیم آقای طرفی تشریف بیاورید .

طرفی - با اجازه مقام معظم ریاست و نمایندگان
 محترم، تاریخ زرین شاهنشاهی پرتوان ایران، مبین
 روزهای است که علاوه بر اهمیت و عظمت دارای

۱- قرانت اسامی غالبین جلسه قبل

نایب رئیس - اسامی غالبین جلسه قبل قرانت
 میشود .

(بشرح زیر خوانده شد)

غالبین با اجازه - آقایان :

احتشامی - محمدعلی آموزگار - دکتر اسکوثیان -
 اهری - دکتر بازرگانی - دکتر حبیب بهبهانی - چنگیزی -
 دکتر حاتم - حیدری - امیر علم خزیمه - رامبد - دکتر
 رشتی - دکتر رفیعی - دکتر رهنوردی - شاهنده - صادقی -
 دکتر فضل الله صدر - دکتر ضیائی - غضنفری - فهمی -
 فیصلی - کمالاتی - کیوان - ملک افضلی - خانم مزارعی .

ویژگی‌هایی خاص میباشند که بدون تردید زاد روز بنیانگذار دلبیر ایران نوین اعلیحضرت رضاشاه کبیر سردار بزرگ تاریخ ایران در عداد و شمار این روزهاست. (صحیح است).

این روز تاریخی نه تنها بر اثر سیر زمان و گذشت ایام فراموش نمی‌شود بلکه جلال و شکوه و منزلت آن بیش از پیش نمایان میگردد. زیرا در ۲۴ اسفند ماه ۱۲۹۵ هجری قمری پروردگار جهان از خاندان پاک و اصیل و شریف ایرانی فرزندی بملت ایران عنایت فرمود که با گذشت سنواتی چند بر اثر ایمان قاطع معظم له بخداوند بکتا و رسول اکرم و ائمه اطهار و دین مبین اسلام و علاقه و افریمین بر کلیه موانع آن زمان پیروز شدند و زمام امور را در دست گرفتند و ایران عزیز را که تا کناره پرتگاه نیستی و اضمحلال رسیده بود نجات بخشیدند و کشتی طوفان زده ما را راهی ساحل مجد و عظمت و استقلال و تمدن بزرگ نمودند (صحیح است). ارتش شاهنشاهی را روح و قوت و نظم بخشیدند و مشعل علم و دانش را با دائر کردن دانشگاه و آموزشگاه‌های متعدد برای این مرز و بوم بارمغان آوردند، رنجوری و ضعف و بیماری را با تأسیس در مانگاهها و بیمارستانهای مدرن از بین بردند. با احداث راههای شوسه و راه آهن سراسری ارتباط اغلب نقاط مملکت را بیکدیگر برقرار ساختند همچنین با ایجاد سازمانهای جدید اداری و قضائی حیثیت واقعی ایران و ایرانی را زنده نمودند (صحیح است).

برای بیان و حتی شمارش اقدامات و خدمات با ارزش رضاشاه کبیر ساعتها وقت لازم است و در این مختصر نمی‌گنجد لکن با افتخار آمیزترین عطیه آن سردار بزرگ که همانا خلف صالح و جانشین برومند و لایق خویش میباشد مباحی و مفتخریم. زیرا شخصیت علمی و سیاسی شاهنشاه آریامهر نه تنها بر سراسر ایران زمین سایه گسترده بلکه جهانی است و منویات خردمندانه و ابتکارات داهیهانه و بی نظیر معظم له در جهت تأمین و تعمیم صلح و رفاه و آسایش جهانیان را بشگفتی و اعجاب تحسین آمیز، توأم با پیروی و ادا داشته است.

ضمن تقدیم درود فراوان بروان پاک سردار

بزرگ تاریخ ایران اعلیحضرت رضاشاه کبیر سلامت شاهنشاه آریامهر و بقاء و دوام سلطنت پر خیر و برکت دودمان جلیل پهلوی راهمراه با عظمت شاهنشاهی ایران از خداوند بزرگ خواستاریم (احسن).

ضمناً چون امروز مصادف با روز ذوب آهن میباشد و این آرزوی بزرگ ملت ایران در چنین روزی تحقق یافته است و وظیفه خود میدانم تأسیس صنایع ذوب آهن را که از آرزوهای دیرین رضاشاه کبیر بنیانگذار ایران نوین بود به پیشگاه با عظمت شاهنشاه آریامهر و همه افراد ملت ایران بخصوص مهندسين و کارشناسان و کارگران و همه کسانی که در این راه زحمت کشیده‌اند تبریک و تهنیت بگویم و یاد آور شوم که این تأسیسات عظیم نمونه‌ای دیگر از اثرات سیاست مستقل ملی ایران است که در سایه همکاری دو کشور دوست، ایران و شوروی بشمر رسیده و تردید نداریم که در راه توسعه صنعتی شدن کشور بارها نمائیهای حکیمانه شاهنشاه بیش از پیش قرین موفقیت خواهیم بود. فرصت را غنیمت شمرده پاس عنایات و مراحم خاص شهریاری که بمناسبت سالگرد شهادت پرافتخار برادرم و خانواده آن مرحوم بابرگزاری مراسم از طریق دربار شاهنشاهی مورد تقدیر و تفقد قرار گرفتیم (احسن) مراتب سپاس و تشکر و امتنان بی‌حد و حصر خود و خانواده و قاطبه عشارینی طرف را پیشگاه ملوکانه تقدیم داشته و اعلام مینمایم: شاهنشاهان آخرین نفس در رهت سر سپرده‌ایم (آفرین). زنده‌ز آئیم که ایران عزیز را که به یمن انقلاب شاه و ملت ایده آل گشته زنده و آباد نگاهداریم. (احسن) بدخواهان ما، آن سیه‌دلان، نیک‌بدانند که باده‌ای روشن و عزمی راسخ و اراده‌ای آهنین تحت لوای حزب ایران نوین راهی همان راهی هستیم که نیاکان ماسالک آن بودند و تا آخرین قدرتی که در بدن داریم در راه استقلال و تمامیت ارضی کشور و همچنین تحقق بخشیدن به آرمانهای اصیل و مترقی و علمی رهبر اندیشمند و عدالت گستر خود شاهنشاه آریامهر گام برمیداریم.

در اینجالاتم میدانم از عنایات شاهنشاه آریامهر نسبت بی‌ماندگان کلیه شهدای کشور بخصوص شهدای ارتش هم که در روز جشن جاوید شاهد قسمتی از آن بودیم

سپاسگزاری کنم و بعرض برسانم که: شاهنشاهها همه افراد ملت ایران آمادگی جان بازی در راه افکار و اندیشه‌های گهربار آن شهروار بزرگ و توانا هستند که کشور ما را در دنیا این چنین بلند آوازه ساخته‌اند. (احسن-احسن).

نایب رئیس- آقای مهندس معینی بفرمائید.

مهندس عبدالحمید معینی - جناب آقای رئیس نمایندگان محترم فردا ۲۴ اسفند مصادف با سالروز تولد بزرگترین سردار نامی ایران رضاشاه کبیر سرسلسله دودمان افتخار آفرین پهلوی است و برای ملت کهن سال و شاهدوست ایران روزی بسیار گرانبها و فراموش نشدنی است (صحیح است) چون در این روز مقدس سرداری توانا از نژاد آریا پایه عرصه گیتی نهاد که با قدرت و عظمت روح و جان بازی ملتی را که با داشتن ۲۵۰۰ سال تاریخ رویه نیستی و فنا می‌رفت، حیات سیاسی بخشید و با برخورداری از حمایت بی‌دریغ ملت حق شناس و وطن پرست خویش پرچم افتخار و عظمت ایران را در عرصه گیتی به اهتزاز در آورد (صحیح است). بطوریکه طی ۲۰ سال از کشور و ملتی که در زیر فشار استعمار و امپریالیسم غرب و شرق آخرین شعله‌های حیاتش با فلول می‌پیوست کشوری ساخت آباد و سر بلند که با دیگر کشورهای مترقی جهان کوس هم گامی می‌زد. ولی این امر دیری نپساید که شهر پیور ۲۰ و هجوم قوای اشغالگر این سردار جانباز و بزرگ تاریخ را وادار به جلائی وطن نمود و با یک دنیا آرزو سرنوشت ملت و کشورش را به دست فرزندی برومند سپرد که خود در دامان پرمهر و عطوفت خویش درس شجاعت و لیاقت و دیگر خصائص یک رهبر توانا و داهی را باو آموخته بود (صحیح است). تحقیق بود در حالی که روز سوم شهریور ۲۰ و طنش را به منظور رهائی از تاخت و تاز اجانب (یعنی همانهایی که امروز هم جیره خواران و سرسپردگان خود را با ماسک نفرت و در یوزگی به تظاهرات رسوا کننده و امیدارند) به منظور رهائی از اضمحلال قطعی ترک می‌فرمود؛ تنها امید نجات و وطن را در دست این ناخدای جوان و دلآور می‌دانست و بس (صحیح است) و بالاخره دیدیم که این رهبر اندیشمند

در دوران سلطنت افتخار آمیزش ایران امروز را از کجا تا به کجا رهنمون گردیده‌اند و بارهبری داهیهانه شان در نتیجه انقلاب شاه و ملت که خود طراح و مبتکر آن بوده‌اند ایران مترقی و آباد امروز را به چنین مرتبتی از تمدن رسانیده‌اند (صحیح است).

بهر حال این روز فرخنده را ملت ایران بس گرامی و گرانبها میدارد و صمیمانه از قادر متعال مسئلت مینماید تا ذات مقدس شهریار دادگستر شاهنشاه آریامهر علیاحضرت شهبانو فرح پهلوی و والا حضرت ولیعهد نور چشم ملت ایران همچنین دودمان افتخار آفرین پهلوی را طول عمر و سلامت عنایت فرماید (احسن).

به شکرانه این روز فرخنده و با عظمت بنده لازم میدانم با توجه اینکه بندر عباس و میناب زرخیز و پر برکت آخرین قسمت از خاک وطن بود که رضاشاه کبیر در حالی که آرزوی عظمت و عمران آنرا در سر داشت جلائی وطن فرمود و امروز در سایه عنایات رهبر عالیقدرمان شاهنشاه آریامهر به مرحله‌ای از پیشرفت رسیده که کوس برتری از بنادر بزرگ آسیا می‌زند، مستدعیات اهالی حوزه انتخابیه خود را بعرض نمایندگان محترم می‌رسانم و از دولت خدمتگزار هویدا تحقق و انجام آنرا استدعا کنم.

۱- با توجه باینکه سرمای بی سابقه سال گذشته وسیل مهیب بهمین امسال کشاورزان و باغداران میناب را از هستی ساقط نموده، و باز دید نخست وزیر محبوب و خدمتگزار که بامر شاهنشاه از منطقه سیل زده صورت گرفت رفع نیاز مندیهای اهالی آنجا ایجاب می‌نمود با اختصاص دادن وام‌های طویل‌المدت با بهره کم از طریق بانک های تعاون کشاورزی، صندوق توسعه کشاورزی حتی بانک ملی یا کمک‌های بلاعوض دولت در تأمین خسارات ناشی از سیل و سرما زدگی تسریع گردد چون اگر کمک‌های نقدی یا جنسی در اسرع وقت صورت نگیرد نتیجه مؤثر از اینگونه کمک‌ها حاصل نخواهد گشت. بخصوص در امر کشاورزی که عامل زمان حائز کمال اهمیت است.

۲- نظر وزارت تعاون و امور روستاها را بمفاد تلگرافات متعددی که کشاورزان روستاهای جنوبی

شهرستان میناب برای استقرار مرکز شرکت‌های تعاونی به‌شهری (در باغ بلبلی) مخابره شده جلب می‌نمایم و انتظار دارد همانطور که در سخنان قبل از دستور ماه گذشته مراتب را بعرض رسانیدم وزیر لایق و خدمتگزار تعاون و امور روستاها باین امر توجه فوری معطوف فرمایند.

۳- با توجه باینکه منطقه زرخیز میناب در عصر انقلاب آریامهر در نتیجه احداث پل عظیم میناب- راه سراسری- ساختمانهای دولتی و سازمانی- فرودگاه و شروع ساختمان سد میناب چهره‌اش دگرگون شده و با توجه بیشتر دولت قادر بتأمین نیلومندیهای غذایی جمعیت کثیری از کشور میباشد ضروری بنظر میرسد تا اتمام سد میناب در حالیکه مقادیر معتدبهی آب شیرین بدریا میریزد و فعلا هم مدیریت آب منطقه‌ای بااستنادار استان ساحلی است در صدور- اجازه حفر چاههای نیمه عمیق که با کمک موتور پمپ گسترش کشاورزی منطقه را تضمین مینماید سرعت لازم معمول گردد تا از پراکندگی کارگران کشاورز و بی‌بهره ماندن هزاران هکتار زمین پربرکت و مستعد ممانعت بعمل آید . -

۴- در تقویت بنیه مالی شرکت‌های تعاونی تا حد مقابله با دلالان و سلف‌خرها و امکان نصب یا تعمیر موتور پمپ‌های آبیاری که در حین کار نیاز بمرمت یا تعویض فوری دارند اقدام مؤثر بعمل آورند.

۵- در صدور گذرنامه‌های مرزی شناسائی کارگران کشاورزی که امکان استفاده در سایر برنامه‌های عمرانی منطقه دارند مورد توجه قرار گیرد.

۶- در ترمیم راه‌های روستائی بطور اساسی به نحوی که امکان تردد وسائل نقلیه موتوری برای حمل کالا با مسافر میسر شود نظارت مستمر و مؤثر بعمل آید .

۷- ایجاد خانه‌های سازمانی از طرف وزارت آبادانی و مسکن با توجه بتوسعه روزافزون شهر میناب مورد نظر قرار گیرد .

۸- سهمیه‌ای از اعتبارات مخصوص کمک به شهرداریها که از طرف وزارت کشور انجام میپذیرد برای شهرداری میناب اختصاص داده شود.

۹- با تشکر از مدیرعامل بیمه های اجتماعی که

ضمن مسافرت کمیسیون محترم کار مجلس شورای ملی باستان ساحلی و میناب ، وعده ایجاد تشکیلات بیمه های اجتماعی در این شهرستان را داده اند تقاضا دارد تصمیمی اتخاذ شود تا قبل از هجوم زمین خواران باین منطقه در شرائط کنونی که ارزش زمین بسیار مناسب و ارزان است در تهیه زمین مورد نیاز ایجاد درمانگاه- خانه‌های سازمانی - و دیگر تشکیلات سازمان مزبور اقدام فوری معمول فرمایند .

۱۰- از سازمان اوقاف که در واگذاری زمین مناسب برای تأسیسات اجتماعی این شهرستان اقدام فوری بعمل آورده و از وزارت دلالی که در تأمین اعتبار ساختمان جدید اداره دارائی و خانه‌های سازمانی کارمندان در محل آن دستور لازم داده اند که کمال امتنان را دارد .

در خاتمه از نمایندگان محترم که به بیانات بنده عنایت فرمودند سپاسگزار میباشم .

ضمناً مراجعت موقفیت امیر نخست وزیر محبوب و خدمتگزار، هویدا را از کشور های آلمان و فرانسه که در اجرای اوامر شاهنشاه آریامهر بنتایج ثمربخشی توفیق یافته خیر مقدم میگویم و از خداوند تعالی موقفیت‌های روزافزون برای این خدمتگزار صدیق شاهنشاه عزیز و ملت ایران مسئلت دارم (احسن- احسن).

نایب رئیس- آقای دکتر تنکابی بفرمائید.

دکتر تنکابی- جناب آقای رئیس همکاران

ارجمند روزهای فروزان سال ۱۳۵۲ به پایان میرسد ، پایانی شکوهمند، پایانی سعادت مند، پایانی افتخار آمیز- از اینجهت مفتخرم که در پایان چنین سال پر خیر و برکت و سعادت آفرین در مجلس پرتحرک و پرتوسخن گفته باشم (احسن).

سخنم را به فردا میسپارم، فردائی که مرد بزرگ تاریخ ایران چشم بجهان گشود تا به مشیت الهی سرنوشت ملی را بدست گیرد و از سقوط قطعی نجات دهد و مسیر تاریخ ایران را دگرگون سازد.

روز ۲۴ اسفند از روز رضاشاه کبیر برای ملت ایران روز خجسته و گرامی است به همین مناسبت ملت ایران در چنین روزی آرامگاه سردار بزرگ ایران را گلباران میکنند

و این تنها ارغمانی تواند بود از سوی ملتی حق شناس بر سرداری جان باز (صحیح است).

سال ۱۳۵۲ در سنوات انقلاب سال پرثمرتری بود چه در این سال بدست توانای رهبر اندیشمند و خردمند ما شاهنشاه آریامهر یکی از رویاهای ملت ایران جامه عمل بخود گرفت و حاکمیت مطلق و بدون قید و شرط بر تمام منابع و صنایع نفت تحقق یافت و ملت از سعادت و رفاه چشم گیری برخوردار گردید، فرمان تحصیل رایگان آفریننده جهانی نو متضمن وحدت و یگانگی ملی شرفصدور یافت، طرح بین المللی تشکیل صندوق کمک به کشورهای در حال توسعه و صنعتی خارج از هرگونه نفوذ سیاسی و بهره‌وری ظالمانه برای نخستین بار در تاریخ جهان از طرف رهبری دور اندیش تنظیم و پیاده گردید .

این راه حل مثبت و خلاقه در برابر مشکلات بین المللی دامنگیر کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه که توسط رهبر عالیقدر ما بجهان پیشنهاد شده راه حل منطقی، اصولی توأم با روح انسانی و دمکراسی است چه کمک بر اساس این تز برای نخستین بار در جهان بر اساس نیاز صورت خواهد گرفت که خود دریافت کننده حق رای دارد نه بخاطر پیوند سیاسی و نه بجهت ملیت و نه بسبب تعهدات نظامی (صحیح است).

درو به رهبری که اندیشه اش در رفاه بشریت است . اصولاً سال ۱۳۵۲ یک سال جهش اقتصادی بسمت دروازه های تمدن بزرگ برای ملت ایران بود که از هر لحظه آن استفاده شده کما اینکه همین هفته شاهد مسافرت همسکک عزیز و ارجمند جناب آقای هویدا نخست وزیر محبوب همراه بایک هیئت اقتصادی به کشور فدرال آلمان و استقبال و پذیرائی بی نظیر صدراعظم آلمان جناب آقای ویلی برانت و محافل دیپلماتیک و اقتصادی و نیز جراید این کشور از آقای نخست وزیر و همراهان بودیم و این استقبال خود بهترین دلیل بر شناخت موقفیت بین المللی ایران و تحسین از روش اندیشمندانه شاهنشاه ما میباشد و مستندگویی بر سخنان آقای ویلی برانت صدر اعظم آلمان در ضیافتی بود که بافتخار آقای نخست وزیر و همراهان ترتیب یافته بود .

این راه حل مثبت و خلاقه در برابر مشکلات بین المللی دامنگیر کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه که توسط رهبر عالیقدر ما بجهان پیشنهاد شده راه حل منطقی، اصولی توأم با روح انسانی و دمکراسی است چه کمک بر اساس این تز برای نخستین بار در جهان بر اساس نیاز صورت خواهد گرفت که خود دریافت کننده حق رای دارد نه بخاطر پیوند سیاسی و نه بجهت ملیت و نه بسبب تعهدات نظامی (صحیح است).

درو به رهبری که اندیشه اش در رفاه بشریت است . اصولاً سال ۱۳۵۲ یک سال جهش اقتصادی بسمت دروازه های تمدن بزرگ برای ملت ایران بود که از هر لحظه آن استفاده شده کما اینکه همین هفته شاهد مسافرت همسکک عزیز و ارجمند جناب آقای هویدا نخست وزیر محبوب همراه بایک هیئت اقتصادی به کشور فدرال آلمان و استقبال و پذیرائی بی نظیر صدراعظم آلمان جناب آقای ویلی برانت و محافل دیپلماتیک و اقتصادی و نیز جراید این کشور از آقای نخست وزیر و همراهان بودیم و این استقبال خود بهترین دلیل بر شناخت موقفیت بین المللی ایران و تحسین از روش اندیشمندانه شاهنشاه ما میباشد و مستندگویی بر سخنان آقای ویلی برانت صدر اعظم آلمان در ضیافتی بود که بافتخار آقای نخست وزیر و همراهان ترتیب یافته بود .

درو به رهبری که اندیشه اش در رفاه بشریت است . اصولاً سال ۱۳۵۲ یک سال جهش اقتصادی بسمت دروازه های تمدن بزرگ برای ملت ایران بود که از هر لحظه آن استفاده شده کما اینکه همین هفته شاهد مسافرت همسکک عزیز و ارجمند جناب آقای هویدا نخست وزیر محبوب همراه بایک هیئت اقتصادی به کشور فدرال آلمان و استقبال و پذیرائی بی نظیر صدراعظم آلمان جناب آقای ویلی برانت و محافل دیپلماتیک و اقتصادی و نیز جراید این کشور از آقای نخست وزیر و همراهان بودیم و این استقبال خود بهترین دلیل بر شناخت موقفیت بین المللی ایران و تحسین از روش اندیشمندانه شاهنشاه ما میباشد و مستندگویی بر سخنان آقای ویلی برانت صدر اعظم آلمان در ضیافتی بود که بافتخار آقای نخست وزیر و همراهان ترتیب یافته بود .

درو به رهبری که اندیشه اش در رفاه بشریت است . اصولاً سال ۱۳۵۲ یک سال جهش اقتصادی بسمت دروازه های تمدن بزرگ برای ملت ایران بود که از هر لحظه آن استفاده شده کما اینکه همین هفته شاهد مسافرت همسکک عزیز و ارجمند جناب آقای هویدا نخست وزیر محبوب همراه بایک هیئت اقتصادی به کشور فدرال آلمان و استقبال و پذیرائی بی نظیر صدراعظم آلمان جناب آقای ویلی برانت و محافل دیپلماتیک و اقتصادی و نیز جراید این کشور از آقای نخست وزیر و همراهان بودیم و این استقبال خود بهترین دلیل بر شناخت موقفیت بین المللی ایران و تحسین از روش اندیشمندانه شاهنشاه ما میباشد و مستندگویی بر سخنان آقای ویلی برانت صدر اعظم آلمان در ضیافتی بود که بافتخار آقای نخست وزیر و همراهان ترتیب یافته بود .

درو به رهبری که اندیشه اش در رفاه بشریت است . اصولاً سال ۱۳۵۲ یک سال جهش اقتصادی بسمت دروازه های تمدن بزرگ برای ملت ایران بود که از هر لحظه آن استفاده شده کما اینکه همین هفته شاهد مسافرت همسکک عزیز و ارجمند جناب آقای هویدا نخست وزیر محبوب همراه بایک هیئت اقتصادی به کشور فدرال آلمان و استقبال و پذیرائی بی نظیر صدراعظم آلمان جناب آقای ویلی برانت و محافل دیپلماتیک و اقتصادی و نیز جراید این کشور از آقای نخست وزیر و همراهان ترتیب یافته بود .

هم مسکک هویدا در مورد ساختن پالایشگاه در

بوشهر و ایجاد تجمع پتروشیمی و همچنین سرمایه گذاری مقامات آلمانی گفتند در این موارد مذاکراتی صورت گرفته که از هر جهت قرین موفقیت بوده است و به نتایج مذاکرات تخت جمشید خیلی امیدوار هستیم.

تردید نداریم که سفر موفقیت آمیز هم مسلک جناب هویدا بشکورت آلمان نتایج بسیار مفید و ثمر بخشی برای توسعه روابط سیاسی و اقتصادی و نفتی ایران در بر خواهد داشت از این جهت از تشکیل بزرگترین کنفرانس اقتصادی صاحبان صنایع آلمان در تخت جمشید در اردیبهشت ماه استقبال میکنیم و یقین حاصل است توسعه اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی و سیاسی بین دو کشور متضمن رفاه و آسایش بین دولت است. و اما آنچه که از نظر مقامات مسئول ایرانی باید بلافاصله مورد مطالعه و مذاقه قرار گیرد بهره برداری صحیح و اصولی از این مذاکرات و گسترش و تعمیم آن و تسهیل امکانات قانونی و لازم جهت جلب سرمایه های خارجی و مشارکت آنها در داخل و خارج یعنی همان راهی که رهبر توانا و خردمند ماساهنشاه آریامهر ترسیم فرمودند و بنظر میرسد سازمان خاصی باید تشکیل و منحصرأ مأمور این امر باشد که البته این سازمان باید هم از نظر فنی و علمی غنی باشد و هم از جهت تشویق ورود سرمایه های خارجی و دانش آنها و هم اینکه مجاز در اجازه کار و اقامت باشد یعنی آنچه که امروز در وزارت اقتصاد و سازمانها و ارگان های وابسته بان و در وزارت دارائی و در وزارت کار و امور اجتماعی و حتی بانک مرکزی متمرکز است بصورت يك واحد مستقل با اختیارات کافی انجام وظیفه نماید.

درخاتمه باعرض معذرت و وظیفه خود میدانم از دستگاههای اجرائی حزب ایران نوین حزب پاسدار انقلاب و دولت خدمتگزار هم مسلک عالیقدر آقای هویدا که با کوشش شبانه روزی در اجرای نیات عالی شاهنشاه آریامهر در جهت بهبود رفاه و سعادت ملت ایران کوشش نمودند سپاسگزاری نمایم و مخصوصاً از اینکه در طول سال ۵۲ این افتخار نصیب شد که چندین مرتبه از ساجت مقدس مجلس شورای ملی تمینات و خواسته مردم شاه دوست و وطن خواه قزوین را بعرض برسانم و بذل توجه شده صمیمانه تشکر نمایم مخصوصاً نسبت بعمران شهر

قزوین و شهر صنعتی قزوین که خوشبختانه روز سه شنبه استاندار محترم استان مرکزی جناب آقای دفتریان کمیسیونی از اشخاص ذیصلاح در دفتر خود تشکیل و بررسی را آغاز نمودند که مسلماً با کوشش معظم له و همکاری مدیر عامل شرکت سهامی شهر صنعتی البرز (قزوین) آقای مهندس نور بخش که صمیمانه اعلام آمادگی نمودند مشکلات موجود بر طرف خواهد شد.

باردیگر در برابر اندیشه های تابناک و سعادت آفرین رهبر انقلاب اجتماعی ایران شاهنشاه آریامهر سر تعظیم فرود آورده، تبریک و تهنیت قلبی مردم شاه دوست شهرستان قزوین را در این ساحت مقدس پیشگاه مبارکشان عرضه میدارم. متشکرم - (احسن - احسن).

نایب رئیس - آقای طلوعی بفرمائید

طلوعی - جناب آقای رئیس، همکاران ارجمند موضوع صحبت امروز من مصاحبه بسیار مهم اخیر شاهنشاه آریامهر و کنفرانس کشورهای صادرکننده نفت دروین است که این نقش قاطع و تعیین کننده ای در آن بعهد گرفته است. همکاران ارجمند قطعاً مصاحبه مهم اخیر شاهنشاه آریامهر را در جراید خوانده یا از رادیو و تلویزیون شنیده اند، این مصاحبه ها مثل همه مصاحبه ها و کنفرانس های مطبوعاتی گذشته شاهنشاه سیاست ایران را درباره مسائل منطقه ای و جهانی و همچنین موضوع نفت با صراحت و قاطعیتی که همیشه در بیان شاهنشاه ایران بوده است برای مردم جهان روشن میکند و انعکاس بین المللی وسیع این مصاحبه ها همه تحریکات و تبلیغات سوء دشمنان ایران را خنثی کرده و هر چه را که بدخواهان ایران رشته اند پنبه میکند (صحیح است).

مهمترین نکته ای که شاهنشاه آریامهر در مصاحبه اخیر با روزنامه انگلیسی ساندی تایمز روی آن تأکید فرموده اند مسئله امنیت خلیج فارس و مسئولیتی است که ایران در حفظ امنیت این منطقه برای خود قائل است. شاهنشاه ایران ضمن تأکید اهمیت جهانی خلیج فارس برای ایران موضوع شرکت نیروهای نظامی ایران را در

جنگ علیه شورشیان ظفار در عمان تشریح و توجه فرموده و خاطر نشان ساخته اند که تسلط عناصر ناباب بر عمان و دهانه خلیج فارس چه خطرانی برای ایران و سایر کشورهای ساحلی خلیج فارس بوجود خواهد آورد. شاهنشاه آریامهر همچنین با قاطعیت این مطلب را تأکید فرموده اند که امنیت خلیج فارس باید بعهد کشورهای ساحلی این منطقه باشد و هیچگونه حضور نظامی خارجی در خلیج قابل قبول نیست (صحیح است). نکته بسیار مهم دیگر در مصاحبه شاهنشاه اخطار صریح و قاطعی است به بازار مشترک اروپا و آنجا که شاهنشاه بالحنی قاطع و محکم خطاب به کشورهای بزرگ صنعتی اروپا میفرمایند از این بعهد شما باید بدنبال ما بدوید نه ما بدنبال شما بنوید آغاز دورانی است که کشور ما را به یکی از قدرتهای بزرگ جهان تبدیل خواهد کرد. جامعه اقتصادی اروپا باید با این اخطار صریح و قاطع شاهنشاه ایران بخود بیاید و با فراهم آوردن تسهیلات لازمه در روابط تجاری با ایران بازار پر رونق و روبه توسعه ایران را برای خود حفظ کند، و گرنه ایران با امکاناتی که در اختیار دارد خیلی راحت و آسان میتواند احتیاجات خود را از کشورهای دیگر تأمین کند و بازارهای خود را بر روی کالاهای سایر کشورها بگشاید. (صحیح است).

اشاره شاهنشاه به مسائل خاورمیانه و اختلافات اعراب و اسرائیل بیکار دیگر ثبات عمیده و روشن بینی رهبر خردمند ایران را در بررسی مسائل جهانی و منطقه ای به ثبوت میرساند. شاهنشاه ضمن تأکید این مطلب که وضع فعلی بیت المقدس قابل دوام نیست و اسرائیل نمیتواند سرزمین های اشغال شده در جنگ ژوئن ۶۷ و اکتبر ۷۳ را در دست خود نگاهدارد به افسانه مرزهای امن و مطمئن که اسرائیل مدعی آنست اشاره نموده و میفرمایند در جنگ اخیر بیهودگی پافشاری در مورد مرزهای امن و مطمئن را نشان داد، زیرا مرزی امن تر از ترعه سوئز وجود نداشت، اما این ترعه ها نتوانست اسرائیل را در مقابل حمله مصون نگه دارد. شاهنشاه با این بیان رسا این مطلب را روشن فرموده اند که اسرائیل نمیتواند با انضمام قسمتی از اراضی اشغال شده

اعراب به خاک خود مرزهای واقعا امن و مطمئن برای خود بست بیاورد، بلکه امنیت و صلح در شرایطی برای اسرائیل فراهم خواهد شد که با همسایگان عرب خود در صلح و صفا زندگی کند و حقوق حقه مردم فلسطین را برسمیت بشناسد (صحیح است).

در موضوع افزایش قیمت نفت و قتیکه روزنامه نگار انگلیسی به آثار نامطلوب افزایش قیمت نفت در اقتصاد جهانی اشاره میکند شاهنشاه آریامهر با لحنی قاطع و محکم پاسخ میدهد «این شما هستید که قیمت ها و تورم خودتان را بما تحمیل میکنید این ماهستیم که مجبوریم مضرات جامعه بی بندوبار شما را تحمل و جبران کنیم. قیمت گندم و سیمن سه برابر و قیمت شکر ۱۶ برابر شده است معذک تنها از افزایش بهای نفت انتقاد میشود. کشورهای فقیر در حال توسعه چه باید بکنند زندگی آنها که فقط به نفت بستگی ندارد، آنها گندم و شکر هم نیاز دارند...»

شاهنشاه آریامهر در مصاحبه اخیر خود به موضوع قیمت های آینده نفت خلیج فارس هم اشاره فرموده اند که با توجه به تشکیل کنفرانس اوپک در وین میخواهم توضیحات بیشتری در این مورد بعرض نمایندگان محترم برسانم. همانطور که همکاران ارجمند استحضار دارند پس از تصمیم افزایش قیمت نفت در کنفرانس نفتی اخیر تهران که از اول ژانویه سال جاری مسیحی بموقع اجرا گذاشته شد علاوه بر مقاومت و مخالفت شدید کشورهای بزرگ صنعتی مصرف کننده نفت، در بعضی از کشورهای صادرکننده نفت هم نغمه های مخالفی با افزایش قیمت نفت ساز شد و وزیر نفت یکی از کشورهای صادرکننده نفت از خلیج فارس علناً از شروع کاهش قیمت های فعلی نفت سخن گفت. این موضوع در کنفرانس جاری اوپک دروین هم مطرح است اما ایران با هر گونه کاهش در قیمت های فعلی نفت بدلائلی که عرض خواهم کردم موافق نیست و مسلماً سایر کشورها نفتی هم با آن موافقتی ندارند.

اولاً قیمت های فعلی نفت با حساب دقیق و مقایسه قدرت خرید نفت از بیست و پنج سال پیش و امروز تعیین شده و آنچه امروز با فروش يك بشکه نفت و بقیه قیمت فعلی

میتوان در بازارهای جهان خریداری نمود در بعضی موارد حتی کمتر از آنست که در سالهای بین ۱۹۴۷ تا ۱۹۵۰ با فروش يك بشکه نفت بدست می آمد. بنابراین اگر کشورهای بزرگ صنعتی غرب طی یک ربع قرن با غارت ثروت بانک صاحب نفت و تحمیل قیمت های گران و نامعقول کالاهای صادراتی خود به این کشورها قدرت صنعتی و اقتصادی و درآمد ملی خود را چندین برابر افزایش داده اند مسئولیتی برای حفظ این قدرت و درآمد برعهده کشورهای صادرکننده نفت نیست و کشورهای بزرگ صنعتی بکفاره گناهان گذشته باید چندی هم رکورد اقتصادی و کسرواژانه پرداخت های خود را تحمل نمایند. یکی از دلایلی که طرفداران کاهش قیمت نفت عنوان میکنند اینست که چون افزایش قیمت نفت کشورهای بزرگ صنعتی را بصره جوئی در مصرف نفت و تلاش در راه کشف منابع جدید انرژی و ادرا ساخته، بازار نفت کم کم کساد خواهد شد و نفت روی دست صاحبان این منابع خواهد ماند! این نگرانی کاملاً بیجا و بیمورد است زیرا اولاً با افزایش قیمت نفت به حدود سه یا چهار برابر سال گذشته کاهش مصرف نفت بهیچوجه کاهش در عواید کشورهای صادرکننده نفت بوجود نخواهد آورد و باقیمت های فعلی کشورهای صادرکننده نفت با فروش کمتر از نصف و حتی ثلث نفت صادراتی سال گذشته به درآمدی معادل سالهای گذشته و حتی بیشتر از آن است خواهند یافت، در حالیکه چنین احتمالی مطلقاً وجود ندارد کشورهای مصرف کننده نفت هر قدر که بخواهند از مصرف نفت صرفه جوئی کنند حداکثر میتوانند از افزایش مصرف پیش بینی شده خود جلوگیری بکنند.

از طرف دیگر همانطور که شاهنشاه آریامهر در مصاحبه های مطبوعاتی خود تأکید فرموده اند اصولاً یکی از هدف های افزایش قیمت نفت جلوگیری از اسراف و زیاده روی در مصرف آنست زیرا این ماده کمیاب و گرانبها و تمام شدنی بجای اینکه بمصرف سوخت برسد باید بمصارف مفیدتر دیگر، بویژه صنایع پتروشیمی اختصاص داده شود سوودی که در آینده از طریق استفاده از نفت در صنایع پتروشیمی نصیب کشورهای صادرکننده نفت خواهد شد بمراتب بیش از درآمدی است که از

محل فروش نفت برای سوخت عاید این کشورها میشود.

مشکلات کشورهای فقیر و در حال توسعه هم که یکی از مطالب مورد استناد طرفداران کاهش قیمت نفت است با اجرای پیشنهاد شاهنشاه ایران در مورد تشکیل يك مؤسسه بیطرف بین المللی برای کمک بکشورهای در حال رشد قابل حل است و تشکیل چنین مؤسسه ای خیلی بیشتر از کاهش قیمت نفت بسود کشورهای در حال توسعه تمام خواهد شد. زیرا طرح تشکیل این مؤسسه علاوه بر آنکه کشورهای صادرکننده نفت و ممالک صنعتی را مشترکاً متعهد کمک بکشورهای در حال رشد مینماید استفاده صحیح بجزای این کمکها را در جهت رشد اقتصادی و توسعه و عمران کشورهای نیلزمند تضمین میکند. اصولاً نحوه کمکهایی که بوسیله مؤسسه مالی پیشنهادی شاهنشاه ایران به کشورهای در حال توسعه خواهد شد، یعنی خرید کالاها و خدمات از کشورهای صنعتی برای اجرای طرحهای عمرانی در بانک نیازمند و در حال رشد علاوه بر اینکه بهترین و سالمترین نوع کمک بکشورهای در حال توسعه بشمار می آید بهترین و سالمترین کمک بکشورهای صنعتی برای برقراری موازنه پرداختهای خود از طریق افزایش صدور کالاها و خدمات میباشد.

کنفرانس اوپک در وین بهتر است بجای بحث درباره موضوع کاهش قیمت نفت، که بدلالی که عرض شد پایه و اساس منطقی ندارد. طرح تشکیل مؤسسه مالی بیطرف بین المللی را که در مطبوعات و محافل بین المللی بنام طرح پهلوی مورد تجلیل قرار گرفته مورد بررسی قرار دهد. اگر سایر کشورهای صادرکننده نفت که از برکت رهبری و ابتکارات شاهنشاه ایران در آمدشان را سه برابر و چهار برابر رسانده اند و با جمعیت و وسعت کم محلی برای خرج این عواید هنگفت ندارند، با حسن نیت در توسعه فعالیت و افزایش قدرت مالی این مؤسسه بکوشند علاوه بر اینکه بسلامت اقتصاد جهانی و حل مشکلات کشورهای در حال توسعه کمک شایانی کرده اند آثار توری افزایش درآمد نفتی را در اقتصاد خودشان هم خشن میکنند و جانی برای تبلیغات و تجربیات استعمار-

گران و دلسوزی دایه های مهربانتر از مادر باقی نمیگذارند. (احسن. احسن).

نایب رئیس - آقای اخلاقی بفرمائید.

اخلاقی - جناب آقای رئیس، همکاران محترم و همکاران ارجمندی که در سرسرا تشریف دارند و صندلیها خالی است، بنده امروز میخواستم راجع بخری که در روزنامه های یومیه راجع بجمع شدن عده ای دانشجویان اسماً ایرانی با اصطلاح نقابداران در کشورهای سوئد و باژیک صحبت کنم. حال امروز بنده مثل پدری است که بامرارت و مشقت از لقمه خود گرفته باشد و برای اولاد خود مخارجی بکشورهای خارج فرستاده باشد که در دانش اندوزی کوشش کند و برای تقویت اسلام کوشا باشد و در تأیید و استحکام سمبل ملیت ایران و شاهنشاهی ایران معتقد باشد و حالا باو خبر برسد که اولاد او برای دانش اندوزی ملعبه دست سیاستهای بیگانه و اجنبی قرار گرفته است. بنده اینرا می دانم و اطلاع دارم که خیلی مشکل است باور کرد که این دانشجویان ایرانی باشند (صحیح است) یعنی بیادلیل و سند می گویم. و آن اینست آقای اقبال معاون پارلمانی وزارت امور خارجه هم میدانند که در چند سال پیش کنسولگری ایران را در سانفرانسیسکو بعضی از عوامل خارجی آتش زدند. بنده لوس آنجلس تا بمز را دیدم که در همان موقع و تاریخ با تحقیقاتی که خبرنگار لوس آنجلس تا بمز کرده بود عده ای از هیپی های سانفرانسیسکو آمریکائی با بیگانه های دست پرورده دیگر کنسولگری را آتش زده اند، نه ایرانیان - این در روزنامه لوس آنجلس تا بمز نوشته شده بود، حالا اگر آقایان نتوانسته اند که این اسناد و مدارک را به نظر همه برسانند مطلب دیگری است. همکاران محترم، بعضی آقایان بخصوص جناب آقای دکتر سعید که یکی از چهره های درخشان سیاست و حزب ماست (صحیح است)، اطلاع دارند که بنده هر سال با آمریکا و اروپا مسافرت میکنم در ایام تعطیل و شبانه روزی های دانشجویان میروم و در دانشگاههای آمریکا اقامت میکنم. یعنی در حقیقت طلبه هستم و در طلبگی با دانشجویان می مانم و از اندیشه و افکارشان باخبرم. دانشجویان ایرانی را میشود بطور کلی به دودسته تقسیم کرد: دسته اول آنهايي هستند که

هیچ هدفی جز کسب دانش و معرفت و مراجعت به ایران و خدمت در ایران ندارند. دسته دیگری هم هستند که با ندانسته اند یا نمی خواهند بدانند. چون همه نبیست و نمی توانند که مجتهد باشند. امکان دارد آن اشخاص که عده معدودی هم هستند و بی اطلاع از پیشرفتهای مائکتی هستند ملعبه دست بعضی از سیاستهای خارجی قرار میگیرند بنده اینجا اعلام می کنم که سپردگان سیاست های خارجی در ایران کجا رفتند؟ چه سرنوشتی در انتظار آنها بود و کبی از سرنوشت آنها خبر دارد؟ هیچ سیاستی نباید مورد نظر ما باشد جز سیاست مستقل ملی ایران برهوی شاهنشاه (آفرین - صحیح است) ما سرسپرده این سیاستیم و سر سپردگی در سیاست مستقل ملی هیچ روسیاهی ندارد که هیچ، توفیق هم برای ما دارد (آفرین) مای توانیم بگوئیم که بسند ملی خود معتقدیم. سرسپرده سیاست مستقل ملی شاهنشاهی و رهبریات ایرانیم و در پیشبرد برنامه های عمرانی سهم داشته ایم (صحیح است) آن کسی که در استکھلم نشسته است چه میداند که در اینجا چه می گذرد؟ من بگویم تو درسی از اینجا رفته ای که نمی دانی چه بوده است و چه شده است. بنده، يك تعداد طومار هم از حوزه انتخابیه ام رسیده است. من معتقدم که ما بی نقص نیستیم. نقص داریم ولی مرتفع خواهیم کرد چون وقتی نقص نباشد تکامل نیست و محکوم به نیستی است پس ما حتماً در رفع نواقص خود کوشا هستیم. در دو سال گذشته ۱۱ میلیون و ۷۰۰ هزار تومان خرج ساختمان مدرسه در دزفول و حومه آن شده است. در ۱۰ سال گذشته تعداد دانش آموزان دزفول از ۶ هزار به ۶۴ هزار نفر رسیده است. این آمار نشان دهنده اینست که کار شده، در همه شهرهای ایران کار شده. درده سال پیش در اهواز آب تصفیه شده وجود نداشت. آقای مهندس بدیعی و آقای رشیدی می دانند که در چند سال پیش بادبزنی برق نمی توانست به گردش ادامه دهد چنین برق قوی وجود نداشت ولی حالا برق اهواز به تهران و شیراز کمک میکند، مزارعی که در آنجا هست همینطور بنده در اینجا می خواستم پیامی بارباب جراید - جراید مختلف خارجی زبان، فرانسه و انگلیسی کیهان اینترنیشنال، ژورنال دوتهران و غیره بفرستم که در هر مجمع دانشجویی، خارجی یا

ایرانی، در هر نقطه ایران حضور پیدا کنیم و بقول خودشان باسؤال و جواب آنها را بتقاعد کنیم که ایران در راه پیشرفت است. ایران مشغول سازندگی است. و این سازندگی مطلقاً اجازه نمی‌دهد که ملعبه دست‌های کنفدراسیون‌ها و سیاست‌هایی که کمتر از ۲۰ سال سابقه دارد، قرار بگیرد. آقایان توجه دارند که در ظرف این ۲۰ سال گذشته چه سیاست‌هایی که اینجا آمد و عده‌ای را ملعبه کرد و منحرف ساخت و بعد آبرو رفته از بین رفت (صحیح است). سیاست مستقل ملی ایران برهبری شاهنشاه ایران تنها سیاستی است که هر ایرانی آن سرسپرده است و بقیه یاوه گوئی و ژاژ خانی و هرزه‌درائی است که بهیچ وجه مورد توجه هیچ ایرانی نیست (صحیح است). ملت ایران اجازه نمی‌دهد که به برنامه‌های سازندگی او با این اراجیف و بیاین یاوه‌سراپی‌ها، خدشه‌ای وارد شود ماهمه باهم هم آهنگ و متحد و بدون نفاق و متفق هستیم. چون نفاق يك خوره ملی است که در ایران وجود ندارد. ماتنها بيك چیز سرسپرده‌ایم و آن سیاست مستقل ملی و سمبل ملیت ایران یعنی شاهنشاهی ایران است. من و دل گرفتار شوم چه باك غرض اندر میان سلامت اوست (احسن-احسن).

۳- ادامه مذاکره در گزارش شور اول کمیسیون دادگستری راجع به اصلاح قانون حمایت خانواده

نایب رئیس - وارد دستور می‌شویم شور در بقیه گزارش شور اول اصلاح قانون حمایت خانواده مطرح است. ماده ۱۲ قرائت می‌شود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۱۲ - در کلیه مواردی که گواهی عدم امکان سازش صادر می‌شود دادگاه ترتیب نگاهداری اطفال و میزان نفقه ایام عده را باتوجه بوضع اخلاقی و مالی طرفین و مصلحت اطفال معین می‌کند. و اگر قرار شود فرزندان نزد مادر یا شخص دیگری بمانند ترتیب نگاهداری و میزان هزینه آنان را مشخص می‌نماید. نفقه زوجه از عواید و دارائی مرد و نفقه اولاد از عواید و دارائی مرد یا زن یا هر دو و حتی از حقوق بازنشستگی استیفا خواهد گردید. دادگاه مبلغی را که باید از عواید یا دارائی مرد یا زن یا هر دو برای هر فرزند استیفا گردد تعیین و طریقه

اطمینان بخشی برای پرداخت آن مقرر میکند دادگاه همچنین ترتیب ملاقات اطفال را برای طرفین معین می‌کند حق ملاقات با طفل در صورت غیبت یا فوت پدر یا مادر بتشخیص دادگاه با سایر اقربا خواهد بود.

تبصره - اطفالی که والدین آنان قبل از تصویب این قانون از یکدیگر جدا شده‌اند در صورتیکه بطریق اطمینان بخشی ترتیب هزینه و نگاهداری و حضانت آنان داده نشده باشد مشمول مقررات این قانون خواهند بود.

نایب رئیس - در ماده ۱۲ نظری نیست؟ (اظهاری نشد) پیشنهاد رسیده قرائت می‌شود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ریاست معظم مجلس شورای ملی

احتراماً در ماده ۱۲ لایحه قانون اصلاح قانون حمایت خانواده پیشنهاد مینماید جمله «اگر قرار شود فرزندان نزد مادر یا شخص دیگری بمانند، بصورت زیر اصلاح شود.

«اگر قرار شود فرزندان نزد مادر یا شخص حقیقی یا حقوقی بمانند،»

زیرا امکان دارد دادگاه‌ها مصلحت بدانند که چنین کودکانی در مهد کودک‌ها یا خانه‌های کودک که بوسیله بنگاه حمایت کودکان تأسیس شده بمانند نگاهداری شوند.

باتقدیم احترامات - مجید محسنی مهر

نایب رئیس - ماده ۱۳ قرائت می‌شود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۱۳ - در هر مورد حسب اعلام یکی از والدین

یا اقربای طفل یا دادستان یا اشخاص دیگر تشخیص شود که تغییر در وضع حضانت طفل ضرورت دارد (اعم از اینکه قبلاً تصمیمی در این مورد اتخاذ شده باشد) و یا بطریق اطمینان بخشی ترتیب نگاهداری و حضانت طفل داده نشده باشد دادگاه پس از رسیدگی حضانت طفل را بهر کسی که مقتضی بداند محول می‌کند و هزینه حضانت بعهده کسی است که بموجب تصمیم دادگاه مکلف پرداخت آن میشود.

نایب رئیس - در ماده ۱۳ نظری نیست؟ (اظهاری نشد) پیشنهاد رسیده قرائت می‌شود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ریاست معظم مجلس شورای ملی

احتراماً پیشنهاد مینماید در ماده ۱۳ و ۱۴ لایحه قانون اصلاح قانون حمایت خانواده بعد از کلمه «حضانت طفل را بشخصی، جمله «حقیقی یا حقوقی» اضافه شود.

باتقدیم احترامات - مجید محسنی مهر

نایب رئیس - ماده ۱۴ قرائت می‌شود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۱۴ - هرگاه دادگاه خانواده تشخیص دهد کسی که حضانت طفل با او محول شده از انجام تکالیف مربوط به حضانت خودداری کرده یا مانع ملاقات طفل با اشخاص ذیحق شود او را برای هر بار تخلف پرداخت مبلغی از هزار ریال تا ده هزار ریال بصدوق حمایت کودکان محکوم خواهد کرد.

دادگاه در صورت اقتضا میتواند علاوه بر محکومیت زبور حضانت طفل را بشخص دیگری واگذار نماید. در هر صورت حکم این ماده مانع از تعقیب متهم چنانچه عمل او طبق قوانین جزائی جرم شناخته شده باشد نخواهد بود ترتیب تشکیل و اداره صندوق فوق بموجب آئین‌نامه‌ای خواهد بود که بتصویب وزارت دادگستری خواهد رسید.

تبصره - پدر یا مادر یا کسانی که حضانت طفل با آنها واگذار شده نمیتوانند طفل را بشهرستانی غیر از محل اقامت مقررین طرفین و یا غیر از محل اقامت قبل از وقوع طلاق و یا بخارج از کشور بدون رضایت والدین بفرستند مگر در صورت ضرورت با کسب اجازه از دادگاه.

نایب رئیس - در ماده ۱۴ نظری نیست؟ (اظهاری نشد) پیشنهاد رسیده قرائت می‌شود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ریاست معظم مجلس شورای ملی

محترماً پیشنهاد مینماید که جمله زیر به سطر چهارم ماده ۱۴ به بعد از صندوق حمایت کودکان اضافه شود:

و برای نوبت دوم بعهده حداکثر جریمه یا ۶۱ روز حبس محکوم خواهد شد.

باتقدیم احترام جندقی

ریاست محترم مجلس شورای ملی

پیشنهاد مینماید در ماده ۱۴ سطر چهارم عبارت حمایت کودکان به «حمایت خانواده» تبدیل گردد. شوکت ملک جهانبانی دکتر مهندس صنیع مهر و شرفی نیا فرخ نیره سعیدی آصف زاده ملکه طالقانی بزرگشها پیرنیا مبین مزارعی ابتهاج سمعی اقبال جندقی دکتر مبین گرگانی - مهر انگیز دولتشاهی و چند امضای دیگر

ریاست معظم مجلس شورای ملی

احتراماً پیشنهاد مینماید تبصره زیر بماده ۱۳ اضافه شود.

چنانچه شخص یا اشخاصی که از طرف متوفی برای سرپرستی و نظارت بر امور صغیر یا صغار منصوب گردیده صلاحیت سرپرستی صغیر یا صغار را نداشته یا آن صلاحیت را از دست بدهد هر ذینفع میتواند از دادگاه حمایت خانواده عزل هر یک و یا کلیه آنها را بخواهد.

رای دادگاه فقط قابل پژوهش است. تبصره - دادگاه میتواند قبل از صدور حکم و چنانچه ادامه قیمومیت یا نظارت آنها را به مصلحت صغیر یا صغار نداند، رأساً یا بتقاضای ذینفع و ضمن صدور قرار هر یک از آنها را تا خاتمه دادرسی ممنوع المداخله و یا شخص دیگری را بسمت امین یا ناظر استصوابی بر اعمال آنها تعیین نماید قرار دادگاه در این مورد قطعی است.

مجید محسنی

نایب رئیس - ماده ۱۵ قرائت می‌شود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۱۵ - طفل صغیر تحت ولایت قهری پدر خود میباشد در صورت فوت پدر یا ثبوت حجر یا خیانت و یا عدم قدرت و لیاقت او در اداره امور صغیر بتقاضای دادستان و تصویب دادگاه شهرستان حق ولایت بترتیب بهر یک از مادر یا جد پدری و یا هر دو نفر تعلق می‌گیرد مگر اینکه عدم صلاحیت آنان اجراز شود که در این صورت حسب مقررات اقدام بصب قیم با امین خواهد شد.

دادگاه در صورت اقتضا ممکن است اداره امور صغیر را از طرف مادر یا جد پدری تحت نظارت دادستان

قرار دهد. در مورد بیکه ولایت صغیر بمادر وجد پدری مشترکاً واگذار شده هر گاه در اداره امور صغیر بین آنان اختلاف حاصل شود طبق نظر دادستان عمل خواهد شد. در صورتیکه مادر صغیر شوهر اختیار کند حق ولایت اوساقت خواهد شد.

نایب رئیس - در ماده ۱۵ نظری نیست؟ خانم آصف زاده بفرمائید.

خانم آصف زاده - با اجازه ریاست محترم مجلس یکی از موادی که در لایحه اصلاح قانون حمایت خانواده موجبات سبب و امتنان بانوان را فراهم ساخته است و مبین توجه خاص جامعه پیشرفته ایران بمقام والای مادر میباشد همین ماده ۱۵ است که ولایت قهری مادر را پس از فوت پدر باثبوت حجر یا عدم لیاقت او اینجا عنوان کرده است و این حق مسلم نگهداری، پرستاری و حمایت از کودکان را بمادر که نزدیکترین و دلسوزترین فرد بیک کودک است اعطا کرده است لذا بنده بنمایندگی از طرف بانوان نماینده و همچنین کلیه زنان ایران زمین از توجهات خاص دولت حزبی آقای هویدا و بخصوص جناب آقای صادق احمدی وزیر محترم دادگستری تشکر میکنم. اماموردی که در اینجا میبایستی مورد بحث قرار گیرد و بنده توجه خاص نمایندگان محترم را خواستار هشتم قسمت آخر این ماده میباشد که باینصورت در اینجا آمده است «در صورتیکه مادر صغیر شوهر اختیار کند حق ولایت او ساقط خواهد شد» ماسئوال میکنم که اگر چنانچه جامعه و افکار عمومی و بخصوص شایستگی و لیاقت زنان ایران این اجازه و امکان را داده است که زن شایسته و هوشمند و روشنفکر ایرانی بیاید بعد از پدر ولی قهری فرزند باشد آیا چه دلیلی وجود دارد که بعد از اختیار همسر این حق از وی ساقط شود بنده بساز اینجا این سؤال را مطرح میکنم یا بهتر بگویم این مشکل را مطرح میکنم که باین قانون شما آمده اید یک مادر جوان را در مقابل دو انتخاب قرار داده اید که یا بعد از فوت شوهرش همسر اختیار کند یا بچه اش را حفظ کند آیا فکر نمیکنید که از لحاظ عاطفی فرزند برایش خیلی اهمیت دارد ولی از لحاظ اجتماعی و از لحاظ علل دیگر حقیقتاً اختیار همسر دوم هم برای زن ضروری است اگر چنانچه ما بیائیم یک زن جوان

را در مقابل این دوراهی که واقعاً با هم قابل تلفیق از نظر شما نمیباشد قرار دهیم در اینصورت مادر ناچار است که بخاطر حفظ حق ولایت قهری خودش از اختیار همسر خودداری کند یا اگر واقعاً ناچار است شوهر اختیار کند و از جگر گوشه خود چشم پوشد. غیر از این بنده يك سؤال دیگر را مطرح میکنم که چطور ممکن میشود که يك ناپدری نامهربان تر و نامطمئن تر از يك نامادری برای بچه باشد یا همسر پدر بزرگ، همسر بعدی پدر بزرگ که ولی قهری طفل باشد نامطمئن باشد این خدای نکرده يك نوع توهین نسبی است به آقایان که اگر زنی شوهر کند شوهر ممکن است بیاید اعمال نفوذ کند و مادر را نسبت به حفظ منافع فرزندش تحت تأثیر قرار بدهد من مخالف این موضوع هستم، یعنی، خانمهای نماینده، بنابراین اینجا هیچ دلیلی وجود ندارد يك مادری که از هر لحاظ لیاقت و شایستگی دارد و معزز شده که میتواند ولی قهری فرزند خودش باشد همینکه شوهر اختیار کرد این حق از او سلب شود. دلیلی همینطور که عرض کردم قانع کننده نیست مگر خدای نکرده ما فکر کنیم که تحت تأثیر همسر و شوهرش قرار گرفته است در صورتیکه فکر نمیکنم اطمینان دارم که يك ناپدری بهمان قدر نسبت بفرزند خوانده پانافرنندیش علاقمند خواهد بود و نسبت باو دلسوزی خواهد کرد که يك نامادری، بنابراین با جلب توجه نمایندگان محترم باین قسمت بهمان نسبت که منافع بانوان را در نظر دارد از لحاظ احترام بحیثیت آقایان هم قابل توجه میباشد ما پیشنهاد میکنیم که این قسمت تا حدی تعدیل شود لااقل باین معنی که اگر چنانچه ولی قهری بان معنی نمیتواند باشد بعنوان نصب قیم باشد یا ولی مادر حق نگهداری یا حضانت یا سرپرستی کودک را عهده دار باشد متشکرم (احست).

نایب رئیس - در ماده ۱۵ نظر دیگری نیست؟ (اظهاری نشد) پیشنهادهای رسیده قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

ریاست معظم مجلس شورای ملی

محترماً پیشنهاد مینماید که جمله زیر به سطر آخر ماده ۱۵ به بعد از جمله - حق ولایت اوساقت اضافه شود:

شده و از طرف دادگاه بعنوان امین به ولی یا قیم تعیین خواهد گردید.

باتقدیم احترام - جناب

ریاست محترم مجلس شورای ملی

پیشنهاد میشود ماده ۱۵ شرح زیر اصلاح گردد:

ماده ۱۵ - طفل صغیر تحت ولایت قهری پدر خود میباشد و در صورت فوت پدر یا ثبوت حجر یا خیانت یا عدم قدرت و لیاقت او در اداره امور صغیر تقاضای دادستان و تصویب دادگاه شهرستان حق ولایت بترتیب بهر يك از مادر یا جد پدری یا بهردو نفر تعلق میگردد مگر آنکه عدم صلاحیت آنان احراز شود که در این صورت حسب مقررات اقدام به نصب قیم یا امین خواهد شد. دادگاه در صورت اقتضا ممکن است اداره امور صغیر را از طرف مادر یا جد پدری تحت نظارت دادستان قرار دهد. در موردی که ولایت صغیر بمادر و جد پدری مشترکاً واگذار میشود هر گاه در اداره امور صغیر بین آنان اختلاف حاصل شود نظر دادستان عمل خواهد شد.

در صورتیکه مادر صغیر شوهر اختیار کند دادستان میتواند او را بعنوان قیم یا امین تعیین نماید.

صفی نیا جهانبانی دکتر مهین صنیع
نیره سعیدی هما زاهدی آصف زاده
بزرگ نیا پیرنیا مزارعی
انتهاج سمیعی - اقبال - سرخوش - دکتر مهین گرگانی
دکتر دولتشاهی - ژاله ضرابی - عاطفه امیر ابراهیمی
نایب رئیس - ماده ۱۶ قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

ماده ۱۶ - هر گاه مرد بخواهد با داشتن همسر زن دوم اختیار نماید باید تقاضا نامه ای در دو نسخه بدادگاه تسلیم و علل و دلائل تقاضای خود را در آن قید نماید.

يك نسخه از تقاضا نامه ضمن تعیین وقت رسیدگی بهمسر او ابلاغ خواهد شد. دادگاه با انجام اقدامات ضروری و در صورت امکان تحقیق از زن فعلی و احراز توانائی مالی مرد و الزام او با اجرای عدالت اجازه اختیار همسر جدید خواهد داد.

هر گاه مردی با داشتن همسر بدون تحصیل اجازه از دادگاه. مبادرت با ازدواج نماید بحسب تأدیبی از شش ماه تا یکسال محکوم خواهد شد همین مجازات مقرر است برای عاقد و سردفتر ازدواج و زن جدید که عالم با ازدواج سابق مرد باشد. در صورت گذشت همسر اولی تعقیب کیفری با اجرای مجازات فقط در باره مرد و زن جدید موقوف خواهد شد.

نایب رئیس - خانم انتهاج سمیعی بفرمائید.
بانو انتهاج سمیعی - با اجازه مقام ریاست، همکاران ارجمند توجه دارند که امروز لایحه اصلاح قانون حمایت خانواده در این ساحت مقدس مجلس مطرح است حمایت از خانواده بمنظور تحکیم مبانی خانواده، حمایت از خانواده. بمنظور جلوگیری از پاشیدگی خانواده ها حمایت از خانواده برای استقرار نظم و آرامش و ایجاد يك محیط سالم برای تربیت فرزندان سالم روحاً و جسماً فرزندان که اجتماع مترقی امروز بان نیازمند است این لایحه مترقی و مفید و مؤثر با هدف بسیار عالی بمجلس آمده است. حمایت خانواده که عبارت آن؛ خودگویاست و لازم بتفسیر نیست حمایت میکند از واحد اصلی اجتماع و حافظ حقوق حقه کلیه افراد خانواده است و خانواده عبارت است از مرد و زن و بچه های يك خانواده در چنین لایحه مترقی در ماده ۱۶ چنین میآید «هر گاه مرد بخواهد با داشتن همسر زن دوم اختیار نماید...» خواستن یعنی چه؟ اراده کند؟ میل کند؟ هوس کند؟ يك فرد خانواده هر آن میتواند این استحکام خانواده را متزلزل کند (خانمها - صحیح است) و در اینجا میتوان گفت که حقوق همه افراد بطور یکسان تضمین نشده چه بسا امیال و خواسته اشخاص بضرر اشخاص باشد قانون و مجازات هائی مقرر است برای جلوگیری از امیال اشخاص گمان نمیکنم در اینجا لازم باشد مثال بزنم. باز در لایحه چنین میگوید «هر گاه مرد بخواهد با داشتن همسر زن دوم اختیار نماید باید تقاضا نامه ای در دو نسخه بدادگاه تسلیم و علل و دلائل تقاضای خود را در آن قید نماید» می بینم در این لایحه بمردی که میلش کشیده و دلش خواسته است بعد از سالها زندگی با زنی، زن دیگری اختیار نماید رسماً اجازه داده میشود بدون هیچگونه تأملی تقاضا نامه خود را بر این مبنا بدادگاه تسلیم کند.

لايه‌ای باشد که جوابگوي نیازمندیهای اجتماع امروز ما باشد، متشکرم.

نایب رئیس - خانم صفي نيا بفرمائيد.

بانو صفي نيا - با اجازه مقام معظم رياست، صحبت من درباره ماده ۱۶ است و يك مقدارش مربوط ميشود به رايضی که در کليات لايحه قبلاعرض کردم ولی آنچه که مربوط بخود ماده ۱۶ - است این است که ماده ۱۶ ميگويد هرگاه مرد بخواد با داشتن همسر دبيرگري اختيار کند در صورتیکه اصولاً يکي از شرايط تمدن محدود کردن خواسته های فردی است این فکر بهیچ وجه صحيح نیست من خیلی معذرت ميخواهم دريك چنين عصر تمدن و دريك لايحه‌ای که واقعاً هدف آن بسیار مقدس است وجود چنین جمله‌ای اصلاً برازنده مردهای ایرانی نیست اینکه - مرد هرگاه بخواد - این جمله حکایت میکند از امیال شخصی و فردی و مخالفت دارد با وضع اجتماع امروز ایران چون ما در انقلاب اجتماعی ایران با خواسته‌های فردی مبارزه ميکنیم امروز خواسته فردی مطرح نیست و هیچ فردی اصلاً نمیتواند بخواد که همسر دم اختيار کند برای اینکه خلاف تمدن است و خلاف انقلاب اجتماعی ایران است که خواسته‌های فردی را محدود میکند و این فکر اصلاً به آقایان نمی آید و اصولاً اگر خدای نخواسته این لايحه با این وضع تصویب بشود و بخواد اجرا بشود و دو تا نسخه از تقاضای اختيار همسر دم را بدادگاه بدهند و يك نسخه آن بز ن ابلاغ شود این وضع بقدری برای زن ناراحت کننده است که حتی از قانون قبلی یعنی قانون سال ۱۳۴۶ هم بدتر است (خانم امیر ابراهیمی - واقعاً موهن است) بلی صحیح فرمودید واقعاً موهن است اینکه يك نسخه از تقاضا را بدهند به همسر بیچاره اش در حالیکه او دارد با صمیمیت خانه و بچه‌اش را اداره میکند بکاره ناوابلاغ ميشود که شوهرت هوس کرده، مجلس خواسته زن کرم بگیرد آنوقت دادگاه چکار میکند؟ تحقیق برای احراز توانائی مالی. در عصر انقلاب در عصر الفای رژیم ارباب و رعیتی باز هم موضوع توانائی مالی بمیان آمده در حالی که جوانانی هستند که بر اثر مضيقه مالی نمیتوانند با مردمقدس ازدواج اقدام کنند آقایانی که پولش زیاد شده ميخواهد دو تا زن بگیرد و این واقعاً خجالت آور است برای مردهای ما و برای زنهای ما و مسئله بعدی اجرای

توجه بفرمائید تا زمانیکه در دادگاه دليل اقامه کند و معلوم شود دلایل او درست است یا نه چه تزلزلی در خانواده اش ایجاد ميشود وزن باديافت يك نسخه از این تقاضا نامه و اطلاع پیدا کردن از نیت شوهرش چگونه ميتواند آرامش خانه را حفظ کند، آیا بهتر نیست که شوهر مشکل خود را اول بازنش که سالها با او زندگی کرده مطرح کند؟ و نظر او را بخواد و او را بطريقی راضی کند و موافقت او را بگیرد حال بينيم دادگاه چگونه عمل میکند و رأی میدهد؟ «با انجام اقدامات ضروری و تحقیق از زن فعلی و احراز توانائی مالی مرد و الزام او با اجرای عدالت» در مورد اجرای عدالت من بحثی نمیکند زیرا همکاران ارجمند در کليات این لايحه بطور تفصیل راجع با اجرای عدالت صحبت کردند و معلوم شد که این امر تعليق بمحال است که يك مردی بتواند بين دو همسر عدالت برقرار کند اما راجع بتوانائی مالی، يك زن و شوهر جوان که با هم زندگی را شروع ميکنند در اوائل عايدی مرد جزئی است و بعد بر اثر جدیت مرد و لياقت و فداکاری و خانه‌داری و صرفه جویی زن، مرد استطاعت مالی پیدا میکند آیا این سزاوار است که همان استطاعت مالی که زن نقش مهمی در بدست آوردن آن داشته باعث شود که دادگاه رأی بدهد که... در ميتواند همسری دیگر اختيار کند آیا اسم این را ميشود عدالت گذاشت؟ آیا تصور نمیرود که همین عمل باعث شود زنهای ابالالی باریابند و نخواهند و نگذارند همسرشان استطاعت مالی پیدا کند و پس اندازی داشته باشد. توانائی مالی مرد نباید و نمیتواند دليلی باشد برای اختيار همسر دم، در اینجا يك نوع تبعیض است بين مردی که استطاعت مالی دارد و مردی که توانائی مالی ندارد شاید همین هوس را مردی هم که استطاعت مالی ندارد بکند. بعقیده من ماده ۱۶ بنیان این لايحه را که هدف بسیار مقدسی دارد سست میکند، خوشبختانه وزیر محترم دادگستری در جلسه قبل بصراحت اعلام کردند که هیچگونه تعصبی در این لايحه ندارند و از نمایندگان محترم خواستند که نظرات و پیشنهادات خودشان را به مجلس ارائه کنند و جناب آقای نخست وزیر هم کراراً از پشت همین تریبون فرموده اند که دولت عاشق افکار خودش نیست پس این بهترین موقعی است برای مجلس شورای ملی که از چنین لايحه‌ای که با سرنوشت فرد فرد مردم این مملکت سروکار دارد دقت و غور بیشتری بکند که انشاء الله آنچنان

عدالت است که دلایل آنرا مجدداً تکرار میکنم اصلاً امکان ندارد. کی ميتواند اجرای عدالت کند؟ از نظر خدا پنهان نیست از نظر بنده‌های خدا هم پنهان نباشد در جامعه صنعتی امروز مردی که قدم برمیدارد که زن دوم بگیرد همان قدم اولش در راه بیعدالتی است به تجربه دیده شده که خرج زن اولش را نمیدهد با بچه‌های زن اولش محبت نمیکند تمام محبتش و وجودش را میگذارد در راه هوی و هوس خودش و در راه زن دومش. آقایان خواهش میکنم يك دقیقه صحبت بفرمائید این لايحه حمایت خانواده است وقتی که بز ن و به بچه‌های اول توجه نشد میداند چه پیش می آید؟ اثری که بر این ازدواج دوم مترتب است میدانید چیست؟ بچه‌هایی خواهند بود که با نامادری زندگی کنند و سبب ایجاد آنهمه پرونده‌هایی که در محاکم است اینجا حقوقدانهای زیادی نشسته اند خوب میدانید این نامادری ها چه جنایاتی مرتکب شده اند که ریشه همه آنها از همان خواسته‌های بی مورد و بیجای شوهر است و اختيار همسر دوم. چرا اصلاً در این لايحه باین قبیل بچه‌ها توجه نشده و اشاره نشده این ایرادی است که من در این لايحه دارم آقای هنرمندی معاون محترم پارلمانی وزارت دادگستری اینجا تشریف دارند استدعا دارم باین موضوع توجه شود چون اصلاً راجع به این اطفال هیچ ذکر نشده مادرها که حقی ندارند بچه‌ها که پناهی ندارند و پدران هم که غوطه‌ور در شهواتشان و احساساتشان هستند وزن پدر هم که به بچه نمیرسد من از زن پدر هم ميگویم که به بچه‌ها نمیرسد پس این بچه‌ها بدون سرپرست در خانواده‌هایی با تضاد بسیاری سرپرست و واقعاً در يك خانواده‌ای با تضاد فکری يك بچه‌ای مال زن سوگلی آقا است يك بچه هم مال زن اول است بآن بچه سوزن فرو میکند آقایان مسئله دیگر این هست که من آنروز هم صحبت کردم راجع به اینکه همه جا که راجع بحبس تأدیبی صحبت پیش آمده بحبس جنحه‌ای تبدیل شود يك عده‌ای این را خیلی مهم تلقی کرده‌اند قانونی را که خودتان تصویب کردید در خرداد ماه ۵۲ این قانون مجازات عمومی را که تصویب فرمودید این حبس تبدیل شده به حبس جنحه‌ای آقای رئیس کمیسیون دادگستری جناب آقای هنرمندی این يك بحث حقوقی است

و اصلاً يك بحثی نیست که بنده تشدید مجازات خواسته باشم بعضی از روزنامه‌ها نوشته اند که خانها بحبس تأدیبی را به جنحه تبدیل کرده اند خود قانون تعیین کرده ما فقط اسمش را عوض کردیم. مسئله دیگر این است که يکي از رفقای ما گفتند مثل اینکه آقای فرهادپور از حزب مردم فرمودند که شما اينقدر تساوی حقوق برای زن‌ها ميخواهید چرا در موقعیکه اجازه طلاق ميگیرد و ميرود خودش را مطلقه میکند تساوی حقوق را بهم یزید عنوان این مطلب يك اشتباه حقوقی است مجبورم توضیح بدهم جناب فرهادپور اينطور نیست در حال حاضر بعد از تصویب قانون حمایت خانواده همان شرط ضمن عقد که اصلاح مقتضای عقد است باین جهت در قالب و کالت در آمده، بنده در درس حقوقی نمیدهم چون ميگویند معلمی وقتی حرف ميزنی ميخواهی درس بدهی عرض کنم منظور اینست که حق طلاق را شرط ضمن عقد چون بموجب کالت به زن نهاداده ميشود ولی حالا بعد از تصویب قانون حمایت خانواده از سال ۴۶ زن باید برود بمحکمه و دادگاه باید اجازه طلاقش را بدهد بنده از اول با این بی بندوبازی مخالف بودم که بيك دختر ۱۶ ساله یا ۱۷ ساله اجازه بدهند که هر وقت او قاتش تلخ شد برود خودش را طلاق بدهد این بر هم زننده اساس و مبنای خانواده است برای اینکه ذهن جنابعالی روشن بشود این توضیح را عرض کردم مسئله دیگر موضوع تشدید مجازات است که در اینجا دو پیشنهاد خانها داده اند خواستم اگر خدای نکرده چنین عملی شده سفر مجازات بشوند مردی که این فکر را داشته عاقدی که بدون گواهی عدم امکان سازش از دادگاه زن دیگری را عقد کرده زن را هم مجازات کنند زنی که عالم با ازدواج آن مرد بوده من از پشت این تریبون عرض میکنم روی سختم بچنين زنهاییست که این کار را میکنند من برای آنها آرزو میکنم بکروزی از راه تربیت و تعليم صحيح ميتوانيم باین هدف برسیم که هیچ زنی باین خفت زن دوم شدن تن در ندهد یعنی که زن دوم مردی بشود امیدوارم مساعی اولیای امور تحصیل رایگان و یکنواخت برای کلیه طبقات مردم، زن ایرانی و دختر ایرانی را بجائی برساند که باین پستی تن در ندهند که زن دوم مردها بشوند که قانون برای آن گذاشته بشود و تشدید مجازات هم برای زن هم برای مرد وهم برای

عاقده خواسته ایم که آنها را مجازات کنیم چون همانطور که عرض کردم این حبس های کم الآن به جریمه تغییر پیدا کرده (دکتر تنکابنی - حبس تبدیل به جریمه شده) بلی یعنی حبس را میخرند یعنی تبدیل به جریمه شده و بنابراین فایده ای نداشت و ما پیشنهاد کردیم که باصطلاح این حبس یکسال به ۳ سال تبدیل شود بهر حال چون قول داده ام زیاد صحبت نکنم و در کلیات لایحه صحبت کرده ام باز اینجا توضیح میدهم که اصولاً این ماده برپیکر این لایحه زشتی میگذارد اسم لایحه راه عوض میکند حمایت خانواده نخواهد شد بچه ها واقعاً وضعیتش بی سرو سامان خواهد شد مخصوصاً بچه هایی که با داشتن زن پدر سوزن و چاقو و سم و غیره در انتظارشان است من از همه همکاران استدعا میکنم به اهمیت این ماده توجه بفرمایند از لطفی هم که جناب آقای رئیس فرمودند متشکرم.

نایب رئیس - قبل از اینکه خانم دکتر طالقانی فرمایشاتشان را بفرمایند باید عرض کنم اگر جمله «هرگاه مردی خواهد با داشتن همسر زن دوم انتخاب کند» اینقدر باعث صحبت شود بنده قول میدهم که اکثریت قریب با اتفاق آقایان نمیخواهند چنین کاری بشود (احسن - احسن) خانم دکتر طالقانی بفرمائید.

خانم دکتر طالقانی - با کسب اجازه از مقام محترم ریاست، برادران ارجمند، همکاران عزیز تقاضا دارم یک چند دقیقه ای بفرمایند من توجه بیشتری مبذول بفرمایند. امروز من میخواهم راجع به حقوق انسانها صحبت کنم باستناد ماده ۱۶ قانون حمایت خانواده انسان اعم از زن و مرد است امروز عصر طلائی پهلوی است همه ما شاهد ترقیات روز افزون کشورمان هستیم همه خانمها و آقایان اطلاع دارند ۱۰ - ۲۰ سال قبل اگر به کشوری میرفتیم ما را بنام مملکتی که دارای حرمسرا هستند میشناختند و شاید هم اصلاً کشور ما را نمیشناختند اما امروز اوامر و فرامین شاهنشاه که همه مبنی بر حقوق انسانها است (صحیح است) و برای احقاق حق و رفاه انسانهای این آب و خاک است دنیا را به تحسین و اعجاب واداشته است. آیا شما همکاران ارجمند مراضی میشوید که دو مرتبه زن و مرد ایرانی سرافکنده و شرمسار باشد؟ (احسن) این ماده از قانون اساسی خانواده یعنی سلول

حیاتی اجتماع ما را متزلزل میکند زن و مرد ایرانی را سر افکنده میسازد چرا؟ بعلمت اینکه یک فردی از این سلول حیاتی اجتماع، بخاطر داشتن تمکن مالی میتواند اساس خانواده را متزلزل سازد. مادر ماده هشت، سیزده مورد داریم که بحکم ضرورت، بحکم نیازهای اجتماعی، بحکم تحکیم خانواده مرد میتواند تجدید فراش کند بنابراین اصول اخلاقی و اجتماعی و نیازهای خانواده آیا شما نیازی میبینید که مجدداً چنین ماده ای بگذارید؟ من از وزیر محترم دادگستری و زیری که در عصر انقلاب دارای لوایح انقلابی برای رفاه و تضمین امنیت مردم این اجتماع است تقاضا دارم از طرف کلیه زنان کشور و حتی از طرف بسیاری از مردان روشنفکر که این ماده را حذف کنند برای اینکه بطور ضمنی در ماده ۸، ۱۳ مورد هست که مرد می تواند تقاضای گواهی عدم سازش بگیرد بنابراین تقاضا دارم در عصری که شاهنشاه مافرمانی صادر می کنند برای رفاه مردمان خارج از این مرز فرمانی که با بزرگترین طرح های دنیا برابر است یعنی با طرح مارشال در حالی که طرح پهلوی صد امتیاز بیشتر از آن طرح دارد. در این موقع و در چنین لایحه ای که رفاه خانواده مطرح است چنین ماده ای را ننگیناید. قبلاً از همکاران محترم در کمیسیون دادگستری تقاضا کرده بودم که اجازه فرمائید مردی بتواند بخاطر داشتن پول اساس خانواده را متزلزل کند. این ماده از همین امروز اساس خانواده ما را متزلزل کرده است. دوم اینکه اگر مردی بخواهد بدون اجازه زن بگیرد ۶ ماه و یکسال زندانی شدن برای مجازات او کافی نیست چنین مردی که احترام بخوانده و بسولهای حیاتی اجتماع نگذاشته مستوجب مجازات بیشتری است من از همکاران عزیزم و برادران ارجمند تقاضا دارم باین نکته که برای رفاه انسانها و تحکیم مبانی سلولهای حیاتی اجتماع است توجه خاصی مبذول بفرمایند.

نایب رئیس - پیشنهادهای ماده ۱۶ قرائت میشود (بشرح زیر خوانده شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی محترماً در باره لایحه اصلاح قانون حمایت خانواده پیشنهاد مینماید ماده ۱۶ بشرح زیر اصلاح شود: هرگاه مرد با داشتن همسر مبادرت باز دواج مجدد نماید به حبس تأدیبی از ۶ ماه الی یکسال محکوم خواهد

شد - همین مجازات مقرر است برای عاقد و سردفتر ازدواج - با تقدیم احترام امان الله ریگی ریاست معظم مجلس شورای ملی پیشنهاد مینماید که ماده ۱۶ لایحه قانون اصلاح قانون حمایت خانواده بشرح زیر اصلاح گردد: در موارد زیر مرد میتواند با اجازه دادگاه پس از موافقت همسر فعلی همسر دوم اختیار نماید:

۱ - در صورتیکه زن عقیم باشد.
۲ - در صورتیکه زن مبتلا بامراض غیر قابل علاج باشد.
هرگاه مردی با داشتن همسر بدون تحصیل گواهی عدم امکان سازش مبادرت باز دواج نماید به حبس تأدیبی از یکسال تا سه سال محکوم خواهد شد و همین مجازات مقرر است برای عاقد و سردفتر ازدواج وزن جدید که عالم باز دواج سابق مرد باشد.

دکتر لقمان ادهم - باقر بوشهری - مهندس نصر
دکتر حسن مرتضوی - طرفی - فریدونفر
ریاست معظم مجلس شورای ملی احتراماً پیشنهاد مینماید. ماده ۱۶ بشرح زیر اصلاح شود:

ماده ۱۶ - چنانچه بدادگاه ثابت شود که زن عقیم است یا دچار امراض غیر قابل علاج و غیر قابل تحمل باشد دادگاه میتواند اجازه اختیار همسر جدید بدهد.
با تقدیم احترامات: مجید محسنی

ریاست محترم مجلس شورای ملی با احترام پیشنهاد میشود در مورد ماده شانزده لایحه اصلاحی قانون حمایت خانواده به فرزندان که با نامادری و یا ناپندری زندگی مینمایند توجه شده و وضع آنان را در خانواده تثبیت نمایند. مهروش صفی نیامستوفی
ریاست محترم مجلس شورای ملی

پیشنهاد مینماید سطر اول ماده ۱۶ قانون اصلاح قانون حمایت خانواده - حذف شود محمد فضائلی
ریاست محترم مجلس شورای ملی ضمن تقدیم احترام پیشنهاد مینماید:

ماده ۱۶ بصورت ذیل تصویب شود:
هر مردی با داشتن همسر مبادرت باز دواج مجدد نماید بحبس تأدیبی از شش ماه تا یکسال محکوم خواهد شد و همین مجازات مقرر است برای عاقد و سردفتر ازدواجی که عالم به همسر داشتن مرد باشد - تعقیب کیفری منوط بشکایت همسر قبلی است و در صورت گذشت تعقیب کیفری یا اجرای مجازات موقوف خواهد شد.
انوشیروانی

ریاست محترم مجلس شورای ملی پیشنهاد مینماید که ماده ۱۶ لایحه قانون اصلاح حمایت خانواده بشرح زیر اصلاح گردد:
در موارد زیر مرد میتواند با اجازه دادگاه پس از موافقت همسر فعلی همسر دوم اختیار نماید:

۱ - در صورتیکه زن عقیم باشد.
۲ - در صورتیکه زن مبتلا بامراض غیر قابل علاج باشد.

هرگاه مردی با داشتن همسر بدون تحصیل گواهی عدم امکان سازش مبادرت باز دواج نماید به حبس تأدیبی از یکسال تا سه سال محکوم خواهد شد و همین مجازات مقرر است برای عاقد و سردفتر ازدواج وزن جدید که عالم باز دواج سابق مرد باشد.

صفی نیا - مزارعی - جهانبانی - ابتهج سمعی -
دکتر مهین صنیع - اقبال - نیره سعیدی - سرخوش -
هما زاهدی - دکتر مهین گرگانی - آصف زاده -
دکتر دولتشاهی - بزرگ نیا - پیرنیا

نایب رئیس - ماده ۱۷ قرائت می شود.
(بشرح زیر خوانده شد)
ماده ۱۷ - شوهر میتواند با تأیید دادگاه زن خود را از اشتغال بهر شغلی که منافی مصالح خانوادگی یا حیثیت خود یا زن باشد منع کند. زن نیز در صورتیکه خود تکفل تمام مخارج خانواده را تقبل کند میتواند از این حق استفاده کند.

نایب رئیس - خانم دولتشاهی بفرمائید.
بانو دکتر دولتشاهی - با اجازه مقام ریاست باید عرض کنم خوشبختانه در مراحل انقلاب شاه و ملت روز بروز ماهمگامتر میشویم امروز در اجتماع ماد بگر موضوع زن و مرد نیست هر کس بخصوص نمایندگان انقلاب اعم از زن و مرد در جهت رفاه اجتماع و در جهت مصلحت اجتماع و رفاه خانواده و شایستگی وضع اجتماع مابا انقلاب بزرگ ایران گام بر میدارند، فرق امروز با پیروز این است، پیروز نظر میآمد که فقط نماینده زن مجلس پاسدار این لایحه انقلابی است انقلابی نمیخواهم بگویم لایحه تحکیم مبانی خانواده، خوشبختانه ما امروز شاهد همفکری و همگامی و نشان دادن علاقمندی آقایان بتحکیم

مبانی خانواده شدم و دیدیم پیشنهاداتی که آقایان و برادران ارجحند مبادند حتی محکمتر و پیشرفته تر از پیشنهاداتی بود که مادادیم، حالا چرا مآقدری ملاحظه کردیم؟ برای اینکه خواستیم احتمالاً ما را محکوم بتندروی نکنند ولی همانطوریکه ملاحظه فرمودید این تندروی نبود و پیشنهاداتی بود در شأن جامعه پیشرفته امروز ایران. در آستانه تمدن بزرگ. پرریوز یکمده از آقایان چندمطلب رایبند گشتند که این را پیشنهاد بکنید. من نمیدانم چرا من پیشنهاد بکنم خودشان پیشنهاد می کردند، کما اینکه امروز چند نفر از آقایان پیشنهاد کردند این افتخاری است برای ما زنهار که در نتیجه حس همکاری آقایان آنچنان طرف اطمینان و اعتماد قرار گرفتیم و آنچنان در عالم همکاری نزدیک شدیم که آنها ما را يك قدم جلوتر پاسدار خانواده میدانند و این مربوط بماچند نفر نیست، این نتیجه آن شخصیت وشائی است که زن ایرانی از خود نشان داده است و در طی قرون در اثر سنن و آداب و وضع اجتماعی، زن نشان داده که بیشتر از سایرین گفتن کلمه سایرین معنی ندارد، اجازه بفرمائید روشن تر عرض کنم بیشتر از آقایان، باینده خانواده هاست و نشانه این امر آنست که ما را بیشتر نگهبان و پاسدار این لایحه تصوری کنند و ما از این احترام و اعتمادی که بما دارند متشکریم و امیدواریم تازمانیکه این حق بگردن ما باشد در این مجلس مقدس باین وظیفه خود توجه داشته باشیم و بنحو احسن از انجام این وظیفه بر بیاییم. یکی از همکاران طی شعر شیرینی برای بنده یادداشتی فرستاده که مفهوم آن این است، کفتر بازی مجازاتش ۳ سال است اما فردی که قانون را شکسته و خانواده را بهم میریزد و افراد خانواده را سرگردان می کند مجازاتش فقط شش ماه حبس است اما آن ماده گذشته اجازه بفرمائید من در ماده ۱۷ صحبت کنم، پیشنهاد ما اینست جمله «در صورتیکه زن تکفل خانواده را تقبل کند و حذف شود. شأن نزول این مطلب این است که در گذشته فقط مرد حق داشت اگر کار زن را مخالف شتون خانواده میدانست از آن جلوگیری کند امروز با پیشرفت اجتماع و در حالیکه زنهار مثل مرد هاتحصیل میکنند و وارد مدارج علمی میشوند در نتیجه شرکت در اجتماع تجربه پیدا میکنند و دیدبگری از لحاظ شرکت

در مسئولیت های اجتماعی پیدای می کنند، امروز اجتماع ما احساس می کند که زن همان مسئولیتی را حس می کند که مرد حس می کند، زن روی هوی و هوس نمیرود بشوهر بگوید که من میخواهم فلان شغل را داشته باشم، تازه اگر بگوید اثری ندارد باید دادگاه رسیدگی کند پس باید قانون این حق را همانطور که بمرد داده بزنی بدهد که اگر شوهرش با داشتن نیروی جسمانی با داشتن سلامتی و سواد و معلوماتی که می تواند کار آبرومندی بکند ولی نمی کند، و بدنبال کارهایی می رود که برخلاف شتون اجتماعی خود و خانواده اش است اگر مرد بیچه اش بگوید که قمار چیز بدی است وزن می بیند که بچه، پدرش را نمی بیند، برای اینکه پدر نزدیکی های صبح از قمار می آید اول سعی میکند که از طریق نصیحت و وضع اجتماع باو تذکر بدهد اگر موفق نشد و ناچار شد این مسأله را بدادگاه ببرد. واضح است که در هیچ خانواده ای صلاح نیست دعوی بدادگاه بکشد در وهله اول باید سعی کرد که دوستانه و با تبادل نظر و صحبت بین طرفین اختلاف حل بشود اگر کار بجائی رسید که بدادگاه کشید باید زن این حق را بطور مساوی داشته باشد که مانع شغل غیر شرافت مندانه شوهرش بشود. پس اگر ما این قیدوبند را بگذاریم که زن خود متکفل خرج خانواده باشد. این مسأله از آن گونه مسائلی است که انحصار پیدا می کند بخانواده های پولدار و متمول که می توانند از این حق استفاده کنند، ۹۵ و حتی ۹۹ درصد از زنهار از استفاده از این حق محروم خواهند بود و این بهیچ عنوان صحیح نیست، بسیاری از زنان هستند که در کار خانواده کمک میکنند کار میکنند و صبح تا شب زحمت میکشند و از عایدی که بدست می آورند بفتح خانواده استفاده میکنند و در اختیار خانواده میگذارند بولشان را خرج میکنند، این موردی ندارد که در چنین موقعی عسده زیادی از زنان را از این حق محروم کنیم این لایحه، لایحه خوبی است ولی حق را باید برای هر دو طرف محترم شمرد و پیشنهاداتی که بکمسیون محترم دادگستری همکاران محترم در این مورد داده اند باید زن و مرد حق مساوی داشته باشند تا هر دو حق داشته باشند بدون توجه بامر مالی از این حق استفاده کنند، خیلی متشکریم (احسن).

نایب رئیس - خانم طالقانی بفرمائید.

بانود کتر طالقانی - مطالب را همکار ارجمند خانم دکتر دولشاهی بطور کامل تشریح کردند فقط میخواستیم نکته ای را خاطر نشان کنیم این قسمت دوم که اگر زن بخواهد شوهرش را از شغلی که با حیثیت خانواده مغایر باشد منع کند باید خرج شوهرش را بدهد آیا مردان را به تن پروری و راحت طلبی تشویق نمیکنند؟ چرا این قسمت را در قانون بگذاریم؟ بسیاری از مردان هستند که دلشان میخواهد در خانه بخواهند و زن نشان خرج آنها را بدهد و تعدد آبکاری اشتغال میورزند که مغایر با حیثیت خانواده است. بهتر است این قسمت را حذف بفرمائید این بفتح همه خانواده ها است در غیر این صورت زن ناچار است خرج این قبیل مردتن پرور را بدهد. تقاضای ما این است که زن هم بتواند مانند مرد از این حق استفاده کند. متشکریم.

نایب رئیس - آقای فضائی بفرمائید.

فضائی - بنده تأسفی دارم از این وضعی که پیش آمده اولین تأسف من اینست که خودم شخصاً از لحاظ طبی از سخن گفتن زیاد ممنوع هستم ولی تعجب می کنم که چرا کار باین صورت در آمده است که اگر چه بسیار مطبوع است وقتی خانمهای نماینده مجلس می آیند و بحث میکنند اما در این مورد بخصوص بنظر من آقایان نمایندگان مجلس هم نباید کوتاهی کنند چون در غالب این مسائل بانظریات خانمها و نظریاتی که مبتنی است بر تساوی زن و مرد و رفاه خانواده همه همداستانیم. بنابراین در انعکاس خارجی این مطلب ممکن است چنین باشد که تنها خانمها هستند که طرفدار تساوی زن و مرد هستند و طرفدار قوام خانواده هستند، همانطور که مقام ریاست ضمن يك بیان کوتاه اشعار فرمودند همه برادران و خانمها در این مورد همداستانند. اتفاقاً بنده در ماده قبل تقاضای صحبت کرده بودم نوبت بمن نرسید شاید بهمین دلیل من گوش فرادادم به فرمایشات بانوان محترم همه نکاتی که فرمودند صحیح بود ولی يك نکته هائی است و آن اینست که وقتی مادری، يك بانویی می بیند نسبت باو این چنین توهینی میشود آیا قلبش نمیشکند؟ آیا يك ضربه روحی بر او وارد نمی آید؟ این مادر چگونه میتواند فرزندان رشید ایرانی در دامان خودش پرورد؟ (احسن) ما فرزندان رشید ایرانی میخواهیم من گله دارم از وزارت دادگستری از کمسیون محترم دادگستری مجلس که چرا گذاشتید این ماده باین صورت بمجلس بیاید تا چنین

بحث هائی بشود؟ اما در مورد ماده ۱۷ شغل محترم است اصولاً برای شغل عنوان نامحترم خواندن بنظر من صحیح نیست شغلهای غیر قانونی خودش مجازات دارد اگر شغلی برخلاف حیثیت اشخاص باشد مجازات دارد. گرفتاریك، باعتقاد من، تأثیر غیر مستقیم استعمارها هنوز هم که فکر میکنم شغل ممکن است محترم نباشد. ما باید در اصطلاحات خودمان تجدید نظر کنیم. این باعث تنگ است که کلمه حمال فحش باشد. حمال همانقدر محترم است که سایر شغلها باید باشد. شغل محترم است. هر کسی کار میکند، زحمت میکند، يك خانواده ای را اداره میکند محترم است.

اگر شغلی برخلاف اصول و قوانین باشد، خود قانون جلوی ارتکاب آن شغل خلاف قانون را خواهد گرفت. از این جهت خواهش میکنم در رسیدگی مجدد، بکار بردن این کلمه بصورتی باشد که ضمن تساوی حقوق مردان و زنان این اصل را، احترام شغل را بطور کلی انسانیت پذیرفته است ضمن قبول این اصل بمقام شغل هرگز بی احترامی نکنیم. متشکریم (احسن).

نایب رئیس - آقای انوشیروانی بفرمائید.

دکتر انوشیروانی - باید عرض برسانم همکاران مطبوعاتی ما عنوان کرده بودند که من در این قانون مخالف خانمها هستم. این درست نیست. تمام توضیحاتی که من دادم در جهت حفظ حقوق خانمها و بسود خانمها بود. (خانم جهانبانی بفرمائید خانواده) همانطور که در ماده ۱۶ پیشنهاد کردم؛ پیشنهاد من خیلی دقیقتر و ظریفتر از پیشنهادی بود که خانمها دادند. در آنچه من پیشنهاد کردم این است که بطور مطلق هیچ مردی نتواند زن دوم اختیار کند. خانمها پیشنهاد کردند اگر خانمی عقیم بود شوهر حق دارد زن دوم اختیار کند. و اطلاع ندارند که قبلاً هم اگر زن عقیم بود؛ شوهر میتواند تلاقش هم بدهد.

آقائی که زنش عقیم است؛ زن دوم را میگیرد و زن اول را هم طلاق میدهد. این مثل ماده پریروزی خود قانون است، اجتماع ما يك اجتماع پیشرفته است. اجازه میگیرد؛ می رود طلاق میدهد. عرض کنم خانمها که دنبال تساوی میروند یکی هم راجع باین ماده است و این عیناً مثل ماده ۵ خودگی است (خانم جهانبانی خودگی را توضیح

بفرمائید) اجتماع امروز ما، اجتماعی پیشرفته است. واقعاً باید بگویم خاندان پهلوی برای زنان ایران سعادت آوردند. از روزی که زنان آزادی در کارهای اجتماعی یافتند، و سد راه پیشرفت زنان در کارهای اجتماعی بوسیله رضاشاه کبیر برداشته شد. زنان حق ورود در ادارات را یافتند و هر روز خانهایک حق تازه و یک گام تازه بجلو برداشتند. بنده مثالی میزنم که توجه بفرمائید تفاوت این پیشرفت با سایر کشورها چه بود و پیشرفت اجتماعی ما چقدر سریع و تند بوده؟ ما قانونی داریم که اگر زنی بامردی رابطه نامشروع داشته باشد مجازات دارد. اگر یک زن شوهر دار بامردی زن دار ارتباط نامشروع داشته باشد مجازات دارد. هیچ قید و شرط هم ندارد. ولی در فرانسه که کشور آزادی است کشوری است که اعلامیه حقوق بشر در آنجا صادر شده است، کشوری است که حتی اعلامیه حقوق حیوانات صادر کرده است، در آنجا مردی قابل تعقیب است که رابطه نامشروع در خانه خودش داشته باشد یعنی اگر مرد زرداری در خانه خودش با زنی عشقبازی کند مجازات دارد. ولی اگر در خارج از خانه اش و در هتلی عشقبازی کرد مجازات نمیشود. اما برای زوجه اینطور نیست. در هر جا که زوجه مشغول عشقبازی بود، مجازات خواهد شد. در صورتیکه در قانون ما، در هر صورت زن یا مرد رابطه نامشروع داشته باشد مجازات خواهد شد. خواستم عرض کنم تا حدی که ممکن بوده است ما پیش رفته ایم. ولی باز هم حد و حقوقی وحد و میزانی دارد. اجتماع امروز ما قبول ندارد که یک زن برود در حمام سونایک مردی را ماساژ بدهد این برخلاف حیثیت خانوادگی او است ولی برای یک مرد اشکالی ندارد که ماساژ بدهد (بانو جهانبانی - برعکس چه؟) یک زن برود مردی را ماساژ بدهد این برخلاف اصول اجتماعی ما است پس ضرورت دارد زن ایرانی که تازه وارد اجتماع شده، ۹۵ درصد مشاغلی که هست برای زن ایرانی درست نیست که بان کار اشتغال ورزد ولی برای مرد هست. و بنظر من وزارت عدلیه در تبلیغ این قانون بقدری ظرافت و دقت نشان داده که متعلاً لای خشخاش گذاشته؛ جز دوسه جا که خواسته هر حقی بر مرد داده، بزمن هم داده

بشود من نمیفهمم این حق را بخانهها هم بدهید این خانها که میفرمائید خواهان و پشتیبان استحکام خانواده هستند چرا همه اصرار دارند بدادگاه بروند و عنوان کنند که شغل شوهرشان برخلاف حیثیت خانوادگی است ما که می خواهیم خانواده استحکام داشته باشد چرا می مورد اختلاف پیدا میکنید؟ اگر لایحه میگوید که مرد می خواهد زنش را از بعضی مشاغل بر حذر دارد. جامعه ایرانی این وضع را دارد میگوید من خرج زندگی شما را میدهم. احتیاجی نیست که بروی کاری را که صلاح نیست، بکنی. هر خانواده مقتضیاتی دارد. یک مجتهد جامع الشرایط ممکن است اجازه ندهد که دخترش بداره برود. واقعاً اینطور است. اما این درباره مرد صدق نمیکند. (بانو جهانبانی - دادگاه باید تشخیص بدهد.) من عرض کردم که این حق زن است هزینه را باید شوهر بدهد نه زن هزینه شوهر را بدهد. (یکی از نمایندگان - عملاً خرج میکند) بهر صورت استدعای من اینست همانطور که فرمودند نه بخاطر خانها بخاطر جامعه ایرانی ما اگر میگوئیم مرد نباید دوزن داشته باشد برای اینکه امروز یک اصول کلی در دنیا هست که همه جا قبول دارند و هیچ قاعده اصولی راهیج جامعه اصولی قبول نمیکند که مرد و تازن بگیرد هیچ جامعه متمدن قبول نمیکند. ما برای این میگوئیم که شغل زن باید با اجازه شوهر باشد و اگر شغلش مخالف شئون خانوادگی بود ترک کند برای اینکه جامعه ایرانی باین اصل احتیاج دارد. در خاتمه استدعا میکنم تمام قسمت آخر این ماده حذف شود. وزن کاری بکار مرد نداشته باشد. کدام مردی است که بخواد زن برود دادگاه شکایتی بکند و بگوید این بنا است و شغلش مخالف حیثیت و استحکام خانواده است. زن نباید دخالت در کار شوهر کند. مرد باچه زحمتی میرود و وسائل زندگی و نفقه و خرج زنش را فراهم میکند اگر چه بنا باشد وقتی اختیار دست زن باشد من فکر میکنم که ۹۰ درصد مردهای این مملکت اگر نشان یک مرتبه رفت شکایت کرد این با استحکام خانوادگی آنها لطمه میزند (نمایندگان - صحیح است) آنچه من پیشنهاد کردم برای اینستکه باتوافق باشد این راهروهای دادگستری را ببینید چه قیامتی است ببینید یک جامعه ۲۰ نفری از

دست خانها چه میکشد؟ (همهمه نمایندگان، صحیح است - صحیح است)

نایب رئیس - یعنی چه چرا نمیگذارید حرفشان را بزنند؟

دکتر انوشیروانی - بنده بهر صورت پیشنهادم را در بین شورین دنبال خواهم کرد عقیده دارم بطور کلی قسمت آخر این ماده که نوشته شده که مردها حق نداشته باشند حذف بشود آقای فضائلی خیلی خوب تشریح کردند که شغل خلاف قانون درست نیست. هر چه خلاف حیثیت باشد، خلاف قانون باشد شغل نیست و بنده استدعا می کنم اینستکه خانها اینقدر روی تساوی اصرار نداشته باشند.

نایب رئیس - آقای هنرمندی بفرمائید.

هنرمندی (معاون وزارت دادگستری) - با کسب اجازه از مقام محترم ریاست، باستحضار خانها و آقایان نمایندگان محترم میسرانم که در طرح لایحه اصلاح قانون حمایت خانواده مطالبی نمایندگان محترم بیان فرمودند و پیشنهاداتی دادند و پیشنهادات خود را توجیه و تشریح کردند ولی فکر میکنم این نکته را از نظر دور نداشته اند که ببینید قانون سال ۱۳۴۶ با آنچه که امروز تقدیم کردیم و مطرح است دارای چه اختلافاتی هست و ما چه مواردی را از نظر تساوی حقوق زن و مرد اینجا آوردیم؟ در مواد ۱۶ و ۱۷ خواستم عرض کنم در مورد ولایت اعتقاد دارید که ولایت با پدر وجد پدری است. چه ترتب بین جد پدری و پدر مربوط بآن نیست هم جد پدری میتواند دخالت کند هم پدر. گاهی هم برای ما این اشکال پیدا می شود که این پدر و جد پدری که ترتب ندارد جد جنبه قانونی پیدا می کند چطور باید اصلاح بشود ملاحظه بفرمائید در این لایحه بعد از فوت پدر ولایت را به ترتیب برای مادر و بعد برای جد پدری یا مشترکاً قرار دادیم یک قدم بسیار بزرگی برداشته شده برای مادرانی که میخواهند بعد از درگذشت پدر ولی طفل باشند (صحیح است) اما مطلبی که در قسمت آخر این ماده هست اگر زنی که ولی هست شوهر اختیار کند ولایت او ساقط میشود البته در بعضی موارد ممکن است خانمی و مادری که ولی هست و شوهر کرده از شوهرش هم قبلاً بچه ای ندارد یا اگر بچه ای دارد رفتار

و اخلاق و روحیاتش طوری باشد که میتواند این ولایت را ادامه بدهد ولی این حکم برای تمام خانمهایی که ولی هستند و بعد شوهر می کنند میگوئیم این ولایت خود بخود ادامه داشته باشد بنابراین یک ضابطه ای باید وجود داشته باشد و خانمها پیشنهاد کردند و ما آنرا مورد بحث و بررسی قرار میدهم و در کمیسیون دادگستری رسیدگی میکنیم و آن چه را که تصویب کردید با کمال میل وبدون تعصب قبول میکنیم در مورد ماده ۱۶ پیشنهادی شده اما توجه بفرمائید در قانون فعلی مرد میتواند هر چند تازنی که میتواند بگیرد ولی گفتیم با اجازه دادگاه، در اینجا چند مورد اصلاح شد و یکی اینکه بقول جناب انوشیروانی با یک ظرافتی زن دوم را آوردند که اگر مرد زن دوم بخواهد اختیار کند موکول و منحصر شد فقط بدو مورد آنها هم گفته شده است که باید دلایل و مدارک اینکار را در تقاضا نامه اش ذکر کند و این تقاضا نامه برای همسر قبلی اش فرستاده شود و باو ابلاغ گردد و او هم بدادگاه دسترسی داشته باشد و بیاید توضیح بدهد و دادگاه رسیدگی کند و علاوه بر این ادله و رسیدگی بدو مطلب توجه شده یکی توانایی مالی مرد و دوم الزام اجرای اینکار. بنابراین ملاحظه بفرمائید از قانون فعلی که عمل میشود چقدر ما جلو افتاده ایم و چه اصلاحاتی در آن نمودیم. اولاً تقاضا نامه را باید برای همسر اول بفرستیم ابلاغ شود (یک نفر از نمایندگان - قبلاً بهتر بود) دوم اینکه دلایل و مدارک را در تقاضا نامه باید ذکر کند و دادگاه رسیدگی کند و بعد توانایی مالی و الزام اجرای آن. البته پیشنهادهایی که خانها دادند این پیشنهادها در کمیسیون با دقت رسیدگی و بررسی میشود و همانطور که جناب آقای وزیر دادگستری پشت همین تریبون فرمودند هیچگونه تعصبی وزارت دادگستری ندارد، بررسی می کند و هر طور تصویب شد همانطور اقدام خواهد شد مطلب دوم که خواستم عرض کنم این است در اینجا اشتباهاً حبس تأدیبی گذاشته شده علت این است موقعی که این لایحه تقدیم شد بمجلس شورای ملی آن قانون مجازات عمومی که حبس تأدیبی را به حبس جنحه ای تبدیل کردیم هنوز به تصویب نهائی نرسیده بود و این لایحه قبلاً تهیه شده. دوجا از حبس تأدیبی اسم برده شده که باید

بفرمائید) اجتماع امروز ما، اجتماعی پیشرفته است. واقعاً باید بگویم خاندان پهلوی برای زنان ایران سعادت آوردند. از روزی که زنان آزادی در کارهای اجتماعی یافتند، و سد راه پیشرفت زنان در کارهای اجتماعی بوسیله رضاشاه کبیر برداشته شد. زنان حق ورود در ادارات رایافتند و هرروز خانمهایك حق تازه و يك گام تازه بجلو برداشتند. بنده مثالی میزنم که توجه بفرمائید تفاوت این پیشرفت با سایر کشورها چه بود و پیشرفت اجتماعی ما چقدر سریع و تند بوده؟ ما قانونی داریم که اگر زنی با مردی رابطه نامشروع داشته باشد مجازات دارد. اگر يك زن شوهر دار یا مردی زن دار ارتباط نامشروع داشته باشد مجازات دارد. و هیچ قید و شرط هم ندارد. ولی در فرانسه که کشور آزادی است کشوری است که اعلامیه حقوق بشر در آنجا صادر شده است، کشوری است که حتی اعلامیه حقوق حیوانات صادر کرده است، در آنجا مردی قابل تعقیب است که رابطه نامشروع در خانه خودش داشته باشد یعنی اگر مرد زنداری در خانه خودش با زنی عشقبازی کند مجازات دارد. ولی اگر در خارج از خانه اش و در هتلی عشقبازی کرد مجازات نمیشود. اما برای زوجه اینطور نیست. در هر جا که زوجه مشغول عشقبازی بود، مجازات خواهد شد. در صورتیکه در قانون ما، در هر صورت زن یا مرد رابطه نامشروع داشته باشد مجازات خواهد شد. خواستم عرض کنم تا حدی که ممکن بوده است ما پیش رفته ایم. ولی باز هم حد و حقوقی وحد و میزانی دارد. اجتماع امروز ما قبول ندارد که يك زن برود در حمام سونا يك مردی را ماساژ بدهد این برخلاف حیثیت خانوادگی او است ولی برای يك مرد اشکالی ندارد که ماساژ بدهد (بانو جهانبانی - برعکس چه؟) يك زن برود مردی را ماساژ بدهد این برخلاف اصول اجتماعی ما است پس ضرورت دارد زن ایرانی که تازه وارد اجتماع شده، ۹۵ درصد مشاغلی که هست برای زن ایرانی درست نیست که بآن کار اشتغال ورزد ولی برای مرد هست. و بنظر من وزارت عدلیه در تبلیغ این قانون بقدری ظرافت و دقت نشان داده که متعلاً لای خشخاش گذاشته، جز دوسه جا که خواسته مرحقی بمرد داده، بزن هم داده

بشود من نمی فهمم این حق را بخانها هم بدهید این خانها که میفرمائید خواهان و پشتیبان استحکام خانواده هستند چرا همه اصرار دارند بدادگاه بروند و عنوان کنند که شغل شوهرشان برخلاف حیثیت خانوادگی است ما که می خواهیم خانواده استحکام داشته باشد چرا می مورد اختلاف پیدا میکنید؟ اگر لایحه میگوید که مرد نمی خواهد زنش را از بعضی مشاغل برحذر دارد. جامعه ایرانی این وضع را دارد میگوید من خرج زندگی شمارا میدهم. احتیاجی نیست که بروی کاری را که صلاح نیست، بکنی. هر خانواده مقتضیاتی دارد. يك مجتهد جامع الشرايط ممکن است اجازه ندهد که دخترش باداره برود. واقعاً اینطور است. اما این درباره مرد صدق نمیکند. (بانو جهانبانی - دادگاه باید تشخیص بدهد.) من عرض کردم که این حق زن است هزینه را باید شوهر بدهد نه زن هزینه شوهر را بدهد. (یکی از نمایندگان - عملاً خرج میکند) بهر صورت استدعای من اینست همانطور که فرمودند نه بخاطر خانها بخاطر جامعه ایرانی ما اگر میگوئیم مرد نباید دوزن داشته باشد برای اینکه امروز يك اصول کلی در دنیا هست که همه جا قبول دارند و هیچ قاعده اصولی راهیج جامعه اصولی قبول نمیکند که مرد دوزن بگیرد هیچ جامعه متعدي قبول نمیکند. ما برای این میگوئیم که شغل زن باید با اجازه شوهر باشد و اگر شغلش مخالف شون خانوادگی بود ترك کند برای اینکه جامعه ایرانی باین اصل احتیاج دارد. در خاتمه استدعا میکنم تمام قسمت آخرین ماده حذف شود. وزن کاری بکار مرد نداشته باشد. کدام مردی است که بخواهد زن برود دادگاه شکایتی بکند و بگوید این بنا است و شغلش مخالف حیثیت و استحکام خانواده است. زن نباید دخالت در کار شوهر کند. مرد باچه زحمتی می رود وسائل زندگی و نفقه و خرج زنش را فراهم میکند اگر چه بنا باشد وقتی اختیار دست زن باشد من فکر میکنم که ۹۰ درصد مردهای این مملکت اگر نشان يك مرتبه رفت شکایت کرد این باستحکام خانوادگی آنها لطمه میزند (نمایندگان - صحیح است) آنچه من پیشنهاد کردم برای اینست که باتوافق باشد این راهروهای دادگستری را ببینید چه قیامتی است ببینید يك جامعه ۲۰۰ نفری از

دست خانها چه میکشد؟ (همهمه نمایندگان، صحیح است. صحیح است)

نایب رئیس - یعنی چه چرا نمیگذارید حرفشان را بزنند؟

دکتر انوشیروانی - بنده بهر صورت پیشنهادم را در بین شورین دنبال خواهم کرد عقیده دارم بطور کلی قسمت آخر این ماده که نوشته شده که مردها حق نداشته باشند حذف بشود آقای فضائلی خیلی خوب تشریح کردند که شغل خلاف قانون درست نیست. هر چه خلاف حیثیت باشد، خلاف قانون باشد شغل نیست و بنده استدعا میکنم اینست که خانها اینقدر روی تساوی اصرار نداشته باشند.

نایب رئیس - آقای هنرمندی بفرمائید.

هنرمندی (معاون وزارت دادگستری) - باکسب اجازه از مقام محترم ریاست، باستحضار خانها و آقایان نمایندگان محترم میرسانم که در طرح لایحه اصلاح قانون حمایت خانواده مطالبی نمایندگان محترم بیان فرمودند و پیشنهاداتی دادند و پیشنهادات خود را توجیه و تشریح کردند ولی فکر میکنم این نکته را از نظر دور نداشته اند که ببینید قانون سال ۱۳۴۶ با آنچه که امروز تقدیم کردیم و مطرح است دارای چه اختلافاتی هست و ما چه مواردی را از نظر تساوی حقوق زن و مرد اینجا آوردیم؟ در مواد ۱۵ و ۱۶ و ۱۷ خواستم عرض کنم در مورد ولایت اعتقاد داریم که ولایت با پدر وجد پدری است. چه ترتب بین جد پدری و پدر مربوط بآن نیست هم جد پدری میتواند دخالت کند هم پدر. گاهی هم برای ما این اشکال پیدا می شود که این پدر وجد پدری که ترتب ندارد جد جنبه قانونی پیدا می کند چطور باید اصلاح بشود ملاحظه بفرمائید در این لایحه بعد از فوت پدر ولایت را به ترتیب برای مادر و بعد برای جد پدری یا مشترکاً قرار دادیم يك قدم بسیار بزرگی برداشته شده. برای مادرانی که میخواهند بعد از درگذشت پدر ولی طفل باشند (صحیح است) اما مطلبی که در قسمت آخر این ماده هست اگر زنی که ولی هست شوهر اختیار کند ولایت او ساقط میشود البته در بعضی موارد ممکن است خانمی و مادری که ولی هست و شوهر کرده از شوهرش هم قبلاً بچه ای ندارد یا اگر بچه ای دارد رفتار

و اخلاق و روحیاتش طوری باشد که میتواند این ولایت را ادامه بدهد ولی این حکم برای تمام خانمهایی که ولی هستند و بعد شوهر می کنند میگوئیم این ولایت خود بخود ادامه داشته باشد بنابراین يك ضابطه ای باید وجود داشته باشد و خانمها پیشنهاد کردند و ما آنرا مورد بحث و بررسی قرار میدهم و در کمیسیون دادگستری رسیدگی میکنیم و آن چه را که تصویب کردید باکمال میل وبدون تعصب قبول میکنیم در مورد ماده ۱۶ پیشنهادی شده اما توجه بفرمائید در قانون فعلی مرد میتواند هر چند تازنی که میتواند بگیرد ولی گفتیم با اجازه دادگاه، در اینجا چند مورد اصلاح شد و یکی اینکه بقول جناب انوشیروانی با يك ظرفی زن دوم را آوردند که اگر مرد زن دوم بخواهد اختیار کند موکول و منحصر شد فقط بدو مورد آنها گفته شده است که باید دلایل و مدارك اینکار را در تقاضا نامه اش ذکر کند و این تقاضا نامه برای همسر قبلی اش فرستاده شود و باو ابلاغ گردد و او هم بدادگاه دسترسی داشته باشد و بیاید توضیح بدهد و دادگاه رسیدگی کند و علاوه بر این ادله و رسیدگی بدو مطلب توجه شده یکی توانایی مالی مرد و دوم الزام اجرای اینکار. بنابراین ملاحظه بفرمائید از قانون فعلی که عمل میشود چقدر ما جلو افتاده ایم و چه اصلاحاتی در آن نمودیم. اولاً تقاضا نامه را باید برای همسر اول بفرستیم ابلاغ شود (یک نفر از نمایندگان - قبلاً بهتر بود) دوم اینکه دلایل و مدارك را در تقاضا نامه باید ذکر کند و دادگاه رسیدگی کند و بعد توانایی مالی و الزام اجرای آن. البته پیشنهادهایی که خانها دادند این پیشنهادها در کمیسیون با دقت رسیدگی و بررسی میشود و همانطور که جناب آقای وزیر دادگستری پشت همین تریبون فرمودند هیچگونه تعصبی وزارت دادگستری ندارد، بررسی می کند و هر طور تصویب شد همانطور اقدام خواهد شد مطلب دوم که خواستم عرض کنم این است در اینجا اشتباهاً حبس تأدیبی گذاشته شده علت این است موقعی که این لایحه تقدیم شد بمجلس شورای ملی آن قانون مجازات عمومی که حبس تأدیبی را به حبس جنحه ای تبدیل کردیم هنوز به تصویب نهائی نرسیده بود و این لایحه قبلاً تهیه شده. دوجا از حبس تأدیبی اسم برده شده که باید

تبدیل به حبس جنحه‌ای بکنیم اما درباره تشدید مجازات خواستم عرض کنم حبس جنحه‌ای که ۶ ماه تا یکسال پیش بینی شده دادگاه در مقام تخفیف میتواند این حبس ۶ ماه تا یکسال را اگر جهات مخففه‌ای طبق قانون وجود داشته باشد تا ۶۱ روز پائین بیاورد دیگر حبس قابل خرید نداریم و ۶۱ روز حداقل حبس جنحه‌ای است که این را پائین می‌آوریم. در موارد دیگر امکان دارد این حبس تبدیل بجزای نقدی شود آنهم در موارد بخصوص که تخفیف تا ۶۱ روز وجود دارد و ممکن است. مطلب دیگر که در مورد ماده ۱۷ عرض میکنم این است اولاً در مورد شغل، هر شغلی که باشد در حد خودش محترم است بنده هیچ تردیدی ندارم تمام مشاغل و حرفی که غیر قانونی نباشد محترم است و ما هم احترام بآن مشاغل می‌گذاریم. این پیشنهاد البته در کمیسیون بررسی میشود ولی نکته‌ای که اینجا سر کار خانم دولتشاهی اشاره فرمودند که حذف بشود و گفتند چرا اگر زن بخواهد از این حق استفاده کند باید مخارج خانواده مرد را بپردازد و استفاده کند، علت این است که طبق قانون پرداخت نفقه و مخارج خانواده با مرد است مرد باید نفقه بپردازد البته بعضی از خانواده‌ها هستند که خانم‌ها کمک می‌کنند یا گاهی ممکن است خانم خانواده خرج خانواده را بدهد و مرد بیکار باشد و زن اصولاً خرج را میدهد اما مواردی هم پیش می‌آید. طبق قانون اصولاً پرداخت نفقه با مرد است و اگر مرد نفقه را پرداخت نکند یکی از مواردی است که در ماده ۸ پیش بینی کردیم که زن میتواند از محکمه تقاضای طلاق بکند و چون نفقه‌اش را نداده محکمه طلاق بدهد و گواهی عدم امکان سازش بدهد ملاحظه کنید یک مردی شغلی دارد که به زعم خانم منافی شون خانواده است و بیاید عرض حال بدهد که مرد از انجام آن کار ممنوع بشود اگر این مرد ممنوع شد و کار دیگری از دستش برنیامد تکلیف مخارج خانواده چه میشود؟ بچه‌ها را کی باید نگهداری کند؟ به کجا خرج بدهد پس بطور کلی نمیتوانیم این حکم را از اینجا حذف کنیم ممکن است باز بررسی بشود (خانم دکتر دولتشاهی - ماده قبلی بماند بهتر است) در هر صورت از من توضیح خواسته شد علت اینکه این

عبارت را گذاشتیم برای این بود که چون مردان آور خانواده است و اگر از کارش منع کنیم مخارج خانواده را کی تأمین کند؟ مطلب دیگر که لازم است بعرض برسانم این است که این قانون را اصلاح کردیم از خود سازمان زنان که لایحه اصلاحی بما داده بودند استفاده کردیم و در حدود یکسال تمام روی این لایحه بررسی شد و حقوق دانان بررسی کردند، سازمان زنان اظهار نظر کردند، بررسی کامل شد به نحوی که با اوضاع و احوال اجتماعی امروز ما و اصل تساوی حقوق زن و مرد بتوانیم یک لایحه جامع و کاملی تقدیم مجلس شورای ملی کنیم.

بانود کتر دولتشاهی - بررسی سازمان زنان رفع تکلیف از نمایندگان مجلس شورای ملی نمی‌کند و ماباید بوظیفه خود عمل کنیم.

هنرمندی (معاون وزارت دادگستری) - صحیح است بنده اعتقاد دارم خیلی از پیشنهادهایی که میرسد با دقت باین پیشنهادها و نظریات توجه میکنیم حق بود این اصلاحاتی را که وزارت دادگستری بعمل آورد و این لایحه مترقی و جامع را تقدیم کرد حتماً مورد توجه خانمها و آقایان محترم قرار گیرد.

نایب رئیس - نظر دیگری در ماده ۱۷ نیست؟ (اظهاری نشد) پیشنهادهای رسیده قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ریاست معظم مجلس شورای ملی

ضمن تقدیم احترام پیشنهاد مینماید:

قسمت اخیر ماده ۱۷ راجع باختیار زن‌ها در جلوگیری از شغل شوهر حذف شود.

انوشیروانی

مقام معظم مجلس شورای ملی

پیشنهاد مینماید ماده ۱۷ بشرح زیر اصلاح شود. شوهر یازن میتواند در صورت تکفل تمام مخارج خانواده از دادگاه منع اشتغال زن یا شوهر را بمشاغل منافی مصالح خانوادگی یا حیثیت زوجین خواستار شوند. دکتر دادفر

ریاست معظم مجلس شورای ملی

احتراماً پیشنهاد مینماید ماده ۱۷ قانون اصلاح قانون حمایت خانواده بدین شرح اصلاح شود.

ماده ۱۷ - شوهر میتواند با تأیید دادگاه زن خود را از اشتغال به شغلی که منافی مصالح خانوادگی یا حیثیت خود یا زن باشد منع کند زن نیز با تأیید دادگاه میتواند از این حق استفاده نماید.

با تقدیم احترام - امیر عباس جهانی

ریاست محترم مجلس شورای ملی

پیشنهاد می‌نماید: ماده ۱۷ بشرح زیر اصلاح گردد.

ماده ۱۷ - شوهر میتواند با تأیید دادگاه همسر خود را از اشتغال به شغلی که منافع مصالح خانوادگی یا حیثیت آنها باشد منع کند زن نیز میتواند از این حق استفاده کند.

صفی‌نیا - جهانبانی - آصف‌زاده - فرخ - همازهدی - ابراهیمی - زاله‌ضرایب - اقبال - بزرگ‌نیا - دکتر طالقانی - دکتر صنیع - مزارعی - نیره سعیدی - دکتر دولتشاهی. **نایب رئیس** - ماده ۱۸ قرائت می‌شود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۱۸ - تصمیم دادگاه در موارد زیر قطعی است و در سایر موارد فقط پژوهش پذیر میباشد.

- ۱- صدور گواهی عدم امکان سازش.
- ۲- تعیین نفقه ایام عده و هزینه نگاهداری اطفال.
- ۳- حضانت اطفال.
- ۴- حق ملاقات با اطفال.
- ۵- اجازه مقرر در ماده ۱۶.

نایب رئیس - در ماده ۱۸ نظری نیست؟ (اظهاری نشد) پیشنهادی هم نرسیده ماده ۱۹ قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۱۹ - زوجین یا هر یک از آنها میتوانند از دادگاه تقاضا کنند قبل از ورود به ماهیت دعوی مسئله حضانت و هزینه نگاهداری اطفال یا نفقه زن را مورد رسیدگی فوری قرار دهد و قرار در این باره صادر کند قرار موقت دادگاه فوراً بمورد اجرا گذاشته میشود.

نایب رئیس - در ماده ۱۹ نظری نیست؟ (اظهاری نشد) پیشنهادهای رسیده قرائت میشود. (بشرح زیر خوانده شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی

با نهایت احترام در مورد ماده ۱۹ لایحه اصلاحی قانون حمایت خانواده پیشنهاد مینماید، در ابتدای ماده کلمه زوجین به والدین تغییر پیدا نماید.

مهروش صفی‌نیا مستوفی

ریاست معظم مجلس شورای ملی

احتراماً پیشنهاد مینماید در سطر دوم ماده ۱۹ قانون اصلاح قانون حمایت خانواده بعد از جمله بدفتر طلاق تسلیم نشود جمله (و طلاق انجام نپذیرد) اضافه شود. با تقدیم احترام امیر عباس جهانی **نایب رئیس** - ماده ۲۰ قرائت می‌شود. (بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۲۰ - مدت اعتبار گواهی عدم امکان سازش چهارماه از تاریخ صدور است در صورتیکه ظرف این مدت گواهی مذکور بدفتر طلاق تسلیم نشود از درجه اعتبار ساقط میگردد.

نایب رئیس - در ماده ۲۰ نظری نیست؟ خانم صفی‌نیا بفرمایند.

بانو صفی‌نیا - با اجازه مقام ریاست، توضیحی در مورد تغییر نام زوجین به والدین خواستم عرض کنم که بهیچ دادگاهها اتفاق افتاده است که آمده‌اند تصمیمی برای حضانت اطفال گرفته‌اند و این تصمیم در ضمن اجرا وقتی که دوفتر از هم جدا شده‌اند استناد کرده‌اند که ما دیگر زوجین نیستیم. اگر این کلمه والدین باشد پدر یا مادر که حضانت طفل را قبول کردند نمیتوانند از وظیفه‌ای که قبول کرده‌اند سرباز بزنند و این البته مربوط به ماده ۱۹ است پیشنهادی تقدیم کردم که کلمه زوجین به والدین تبدیل شود اما در مورد ماده ۲۰ اینجا چون کلمه نفقه مطرح شد و خود جناب آقای هنرمندی معاون محترم وزارت دادگستری هم توجه فرموده‌اند که بعضی اوقات ورقه عدم سازش گرفته می‌شود و آنها در همان لحظه نمیروند به محضر و این حکم ضمانت اجرائی ندارد و زن گرفتار بتکلیفی است

وخرجی او داده نمیشود بنده پیشنهادی تهیه کردم که به محاضر قدرت قانونی داده بشود که اگر در رأس مدت نیامدند وزن گرفتار نفقه یا اداره بچه‌ها بود به تقاضای زن یا شوهر اگر گرفتاری داشت محاضر قدرت قانونی داشته باشند که پس از انقضای مدت بتوانند صیغه طلاق را جاری کنند این برای حمایت از بچه‌هاست و برای این است که حفاظت و نگاهداریشان در معرض خطر قرار نگیرد بک مطلب دیگر که باید توجه کنیم طلاق اقلیت زرتشی‌هاست آنها هم گفتند طلاقی‌هاشان را در محاضری غیر از دفاتر رسمی خودشان انجام میدهند یکی از عللی که آمار طلاق بالا رفته همین است و من پیشنهادی تقدیم کردم در دفاتر مخصوص خودشان این کار انجام بگیرد. مطلب دیگر که لازم است عرض کنم اینست که این مجازاتی که اینجا معین شده در قسمت حبس تأدیبی که به حبس جنحه‌ای تبدیل شد ولی مسأله‌ای که آقای هنرمندی بان اشاره کردند بهتر است در ماده ۱۶ بحث بکنیم که با ماده ۱۶ ما مخالفیم.

نایب رئیس - ماده ۱۶ مطرح نیست.

بانوصفی نیا - چون ایشان در این ماده راجع به ماده ۱۶ صحبت کردند میخواهم توضیح عرض کنم.

نایب رئیس - پیشنهادت رسیده قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی

باتهای احترام در مورد ماده ۲۰ لایحه اصلاحی قانون حمایت خانواده پیشنهاد مینماید تبصره‌ای باین ماده پشروح زیر اضافه گردد:

بدفاتر طلاق اختیار قانونی داده میشود که پس از ارائه گواهی عدم امکان سازش از طرف یکی از زوجین به زوج بازوجه اخطار نماید که برای اجرای صیغه طلاق حاضر شوند و اگر در مدتی که در این اختیار تعیین میشود حاضر نشوند دفتر طلاق میتواند بدو درخواست یکی از زوجین صیغه طلاق را جاری کند. مهر و مهری صافی نیامستوفی

ریاست محترم مجلس شورای ملی

خواهشمند است تبصره زیر بماده ۲۰ اضافه شود:

و مدت احکام دادگاه‌های خارجی پس از بررسی و تأیید دادگاه شهرستان تهران ۸ ماه خواهد بود.

باتقدیم احترام محسن موقر

نایب رئیس - ماده ۲۱ قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۲۱ - هر کس با داشتن استطاعت نفقه زن خود را در صورت تمکین او ندهد یا از تأدیبه نفقه سایر اشخاص واجب‌النفقه امتناع نماید بحسب تأدیبی از سه ماه تا یکسال محکوم خواهد شد.

تعقیب کیفری منوط بشکایت شاکی خصوصی است و در صورت استرداد شکایت یا وقوع طلاق در مورد زوجه تعقیب جزائی یا اجرای مجازات موقوف خواهد شد.

نایب رئیس - آقای فرهادپور بفرمائید.

فرهادپور - در بیانات همکاران محترم خانمها و آقایان توجه فوق‌العاده‌ای نسبت به استحکام مبانی خانواده و رفاه خانواده می‌بینیم که متأسفانه در موارد حساس و نکاتی که واقعاً میتواند تأمین کنند زندگی خانواده را بی‌توجهی فوق‌العاده مشاهده میشود بنظر من در این قانون قبل از هر چیز بایستی معین میکردیم که پرداخت نفقه و هزینه زندگی خانواده تحت تکفل از درآمد هر فرد قابل توقیف، قابل گرفتن و مطالبه کردن دیگران، نه بحکم محکمه، نه بحکم دادن چک یا فرض بفرمائید بدهی‌های دیگر میسر نباید باشد و این مقدم بر دیون ممتاز است چون اگر بخواهیم که پایه و اساس خانواده ثابت بماند و زندگی آنها تأمین شده باشد صرفاً نباید بگوئیم اگر با داشتن استطاعت نداد، چون عدم استطاعت گاهی بحکم محکمه با مطالبه طلبکار یا وجود اجرائیه پیش می‌آید باین مناسبت فکر میکنم در این لایحه جادارده که حکم قاطعی بدهیم که نفقه زن و هزینه زندگی خانواده تحت تکفل متناسب باشند خانواده ابتدا از درآمد مرد تأمین میشود و بقیه درآمد یا حقوق مرد قابل توقیف یا قابل تصرف از طرف طلبکاران است پیشنهادی در این مورد تقدیم کردم امیدوار هستم که همکاران محترم دوشور دوم عنایت بفرمایند باتصویب این پیشنهاد ثبات واقعی در داخل خانواده

وجود بیابوریم نه با الفاظ، فکرمی‌کنم که سعادت خانواده‌ها را تأمین کرده‌ایم.

نایب رئیس - نظر دیگری نیست؟ (اظهاری نشد) پیشنهاد رسیده قرائت می‌شود.

(بشرح زیر خوانده شد)

مقام معظم ریاست

محترماً پیشنهاد مینماید تبصره زیر بماده ۲۱ اضافه شود.

تبصره - هزینه خانواده تحت تکفل و نفقه زن متناسب باشند خانواده یا بر حسب حکم و تشخیص دادگاه از درآمد یا حقوق شوهر مقدم بر هر دین یا تعهد دیگری باید پرداخت شود و این مبلغ از درآمد قابل توقیف در قبال دیون بدیگران نخواهد بود.

فرهادپور

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی

پیشنهاد مینماید در ماده ۲۱ سطر اول بشرح زیر اصلاح شود:

هر کس با داشتن استطاعت از تأدیبه اشخاص واجب‌النفقه امتناع نماید... الی آخر

دکتر دادفر

ریاست محترم مجلس شورای ملی

پیشنهاد میشود:

در مورد ماده ۲۱ لایحه اصلاحی در قسمت آخر سطر اول عبارت در صورت تمکین حذف شود.

صفی‌نیا - جهانبانی - دکتر مهین صنیع - نیر سعیدی - هما زاهدی - آصف زاده - بزرگ‌نیا - ابتهاج سمعی - پیرنیا - مزارعی - اقبال - سرخوش - دکتر مهین گرگانی - دکتر دولتشاهی -

نایب رئیس - ماده ۲۲ قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۲۲ - ازدواج زن قبل از رسیدن بسن ۱۸ سال تمام و مرد قبل از رسیدن بسن ۲۰ سال تمام ممنوع است معذالك در مواردیکه مصالحی اقتضا کند استثنائاً در مورد زنی که سن او از ۱۶ سال کمتر نباشد و برای زندگی زناشویی استعداد جسمی و روانی داشته باشد پیشنهاد دامستان و تصویب دادگاه شهرستان ممکن

است معافیت از شرط سن اعطاء شود و زن یا مردی که برخلاف مقررات این ماده با کسی که هنوز بسن قانونی برای ازدواج نرسیده مزاجت کند حسب مورد بمجازاتهای مقرر در ماده ۳ قانون ازدواج مصوب ۱۳۱۶ محکوم خواهد شد.

نایب رئیس - در ماده ۲۲ نظری نیست؟ آقای فرهادپور بفرمائید.

فرهادپور - با اینکه از مقدمه این لایحه تا بحال تمام خانمها بحث در اثبات تساوی حقوق داشتند و دارند نمیدانم اینجا با این اختلاف تفاوت سن برای ازدواج چطور توانستند موافقت کنند اگر قرار است و آنطور که خانمها میگویند خانمها و مردها تحت يك شرایط جسمی و فکری شخصیتی هستند بنابراین لازم بود اینجا هم حکم بدهیم که حداقل سن برای ازدواج هر دو ۲۰ سال باشد.

نایب رئیس - از نظر فیزیولوژی بهم شبیه نیستند.

فرهادپور - بلی، اصل اختلاف سن را در ازدواج بنده مخالفتی ندارم ولی مطلبی در لایحه گنجانیده شده است که تصور میکنم تهیه کنندگان لایحه عنایت نداشتند که وقتی مصالحی اقتضا کند و استثناً پیش بیاید در چنین مواردی معاون محترم وزارت دادگستری بهتر میدانند که چنین مصالحی و چنین استثنائی برای پسر بسن قانونی ازدواج نرسیده هم امکان دارد پیش بیاید پس این حکم استثناً که برای دخترها داده شده کافی نیست و این مصالح و استثنائات که نمیخواهم بیشتر بشکافم اکثر اتفاق می‌افتد برای هر دو طرف در سنین پائین تر از سن قانونی ازدواج پیش آمد میکند که شاید حتی بحکم محکمه ملزم باز ازدواج اجباری هم بشوند فکر میکنم در سطر سوم اگر این اصلاح بعمل بیاید که برای مرد و زنی که بسن ازدواج نرسیده‌اند باین کیفیت خیلی از اشکالات حل خواهد شد.

نایب رئیس - پیشنهاد های رسیده قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

محترماً پیشنهاد مینماید

در سطر سوم ماده ۲۲ عبارت بشرح زیر اصلاح شود.

(در مورد زن یا مردی که به سن قانونی نرسیده باشد ولی برای زندگی زناشویی) الخ
فرهاد پور

مقام معظم ریاست مجلس شورایی
احتراماً پیشنهاد مینماید قسمت اول ماده ۲۲ بشرح
زیر اصلاح گردد:

ازدواج زن قبل از رسیدن بسن ۱۶ سال تمام و مرد
قبل از رسیدن بسن ۱۸ سال تمام ممنوع است الی آخر...
پور بابائی

ریاست معظم مجلس شورای ملی
محترماً پیشنهاد میشود در ماده ۲۲ لایحه اصلاح حمایت
خانواده در سطر پنجم بعد از کلمه شود جمله زیر اضافه گردد:
«ولی در هر صورت اختلاف سن زوجین نباید از ده سال
تمام شمس تجاوز نماید»

با احترام دکتر بهزادی - دکتر نایبی

ریاست محترم مجلس شورایی
خواهشمند است تبصره زیر بماده زیر اضافه شود
تبصره - تعیین سن برای ازدواج با اجازه دادگاه
هر محل میباشد و دادگاه میتواند با توجه بوضع جسمانی
اجازه ازدواج بدهد. محسن موقر

ریاست محترم مجلس شورای ملی
محترماً پیشنهاد مینماید ماده ۲۲ اصلاح قانون
خانواده بشرح زیر اصلاح شود:

ماده ۲۲ - ازدواج زن قبل از رسیدن به سن ۱۸
سال تمام و مرد قبل از رسیدن بسن ۲۰ سال تمام ممنوع
است و زن یا مردی که برخلاف مقررات این قانون بسا
کسی که هنوز بسن قانونی برای ازدواج نرسیده است
مزاوجت کند حسب مورد بمجازاتهای مقرر در ماده ۳
قانون ازدواج مصوب ۱۳۱۶ محکوم خواهد شد.

با تقدیم احترامات فاتحه امان اله ریگی

ریاست معظم مجلس شورایی
احتراماً پیشنهاد مینماید که ماده ۲۲ قانون اصلاح
قانون خانواده بشرح زیر اصلاح شود:

ماده ۲۲ - ازدواج زن قبل از رسیدن بسن ۱۸ سال
تمام و مرد قبل از رسیدن بسن ۲۰ سال تمام ممنوع است
معدالت در مواردیکه مصالحی اقتضا کند استثنائاً در مورد

زنی که سن او از ۱۶ سال تمام کمتر نباشد و برای زندگی
زناشویی استعداد جسمی و روانی داشته باشد و همچنین
در موارد استثنائی دیگر بنابه پیشنهاد دادستان و تصویب
دادگاه شهرستان ممکن است معافیت از شرط سن اعطاء
شود زن یا مردی که برخلاف مقررات این ماده با کسی
که هنوز بسن قانونی برای ازدواج نرسیده مزاوجت نماید
حسب مورد بمجازاتهای مقرر در ماده ۳ قانون ازدواج مصوب
۱۳۱۶ محکوم خواهد شد. امیر عباس جهانی

ریاست محترم مجلس شورایی

محترماً پیشنهاد مینماید که جمله زیر به سطر سوم
ماده ۲۲ به بعد از جمله ۱۶ سال تمام اضافه شود:
و مردی که سن او ۱۸ سال تمام.

با تقدیم احترام - جندقی

نایب رئیس - ماده ۲۳ قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۲۳ - رسیدگی بامور خانوادگی در دادگاه
بدون حضور تماشاچی انجام خواهد گرفت.
نایب رئیس - در ماده ۲۳ نظری نیست؟ (اظهاری
نشد) پیشنهاد رسیده قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ریاست محترم مجلس شورایی

بنهایت احترام در مورد ماده ۲۳ لایحه اصلاحی
قانون حمایت خانواده پیشنهاد مینماید که باین شرح
اصلاح شود حکم قطعی پرداخت نفقه برای زن و اطفال
دارای مقررات اجرائی مخصوص بخود خواهد بود و
صدور اولین اجرائیه برای نفقه زن و اطفال تا هنگامیکه
زوج مکلف پرداخت این نفقه میباشد مستمر بوده و
احتیاج به صدور اجرائیه مجدد ندارد.

مهرش صفی نیا مستوفی

نایب رئیس - ماده ۲۴ قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۲۳ - اجرای احکام دادگاه تابع مقررات
عمومی است.

نایب رئیس - نسبت بماده ۲۴ نظری نیست؟
خانم صفی نیا بفرمائید.

(بشرح زیر قرائت شد)

ریاست محترم مجلس شورایی

با نهایت احترام ماده ۲۶ لایحه اصلاحی قانون
حمایت خانواده بدین شرح اصلاح شود:

اجرای احکام با دادگاههای صادر کننده حکم
طبق مقررات قانونی و بهرنحوه که ریاست دادگاه صادر
کننده حکم ضروری و مقتضی می داند خواهد بود و صدور
اجرائیه از طرف دادگاه مذکور تحت نظر ریاست دفتر
هر شعبه از دادگاه میباشد. مهرش مستوفی صفی نیا
نایب رئیس - ماده ۲۷ قرائت میشود.

(بشرح زیر قرائت شد)

ماده ۲۷ - قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۴۶
و ماده ۲۱۴ قانون مجازات عمومی از تاریخ اجرای این
قانون ملغی است.

نایب رئیس - در ماده ۲۷ نظری نیست؟ خانم دکتر
دولت‌شاهی بفرمائید.

بانو دکتر دولت‌شاهی - جناب آقای رئیس، آقایانیکه

بسازدستگاه دادگستری تماس دارند قطعاً اطلاع دارند
جناب آقای هنرمندی هم مطلع هستند که در دادگاههای
حمایت خانواده هنوز در بعضی موارد بموجب ماده
۱۱۳۳ قانون مدنی رأی میدهند برای اینکه میگویند این

ماده هنوز لغو نشده و قضات حمایت خانواده دو دسته
هستند بعضی عقیده دارند که با وجود آمدن قوانین حمایت
خانواده بر اساس مواد این لایحه باید رأی بدهند
و بعضی بر اساس ماده ۱۱۳۳ رأی میدهند و خوب اطلاع
دارید که این ماده میگوید هر وقت مرد بخواهد میتواند
زن خودش را طلاق بدهد اگر قرار باشد که باز هم
بموازات این لوایح آن ماده بقوت خود باقی باشد اثر
این لوایح لقی میشود ما اینجا پیشنهاد کردیم که ماده ۲۷
باین ترتیب اصلاح شود که قانون حمایت خانواده مصوب
سال ۱۳۴۶ و ماده ۲۱۴ قانون مجازات عمومی و ماده
۱۱۳۳ قانون مدنی از تاریخ اجرای این قانون ملغی باشد
خواهش میکنم توجه بفرمائید والا این لایحه اثر و نفوذ
خودش می افتد.

نایب رئیس - نظر دیگری در ماده ۲۷ نیست؟
(اظهاری نشد) پیشنهاد رسیده قرائت میشود.

بانو صفی نیا - با اجازه مقام ریاست در کلیات
عرض کردم اگر تمام این موادی که در این لایحه پیش بینی
شده از نظر اجرائیه احکام عمومی باشد فایده ندارد
برای اینکه اجرای احکام عمومی دارای تشریفات
فراوانی است و هم يك موجباتی رامحکوم میتواند فراهم
کنند که با دستاویز هائی حکم را اجرا نکند و حکم را
از قوت قانونی بیاندازد مثلاً تقاضای اعسار میدهد و
میگویند نمیتوان پولی بپردازم بنده پیشنهادی دارم که
که البته حذف این ماده است و در ماده ۲۶ پیشنهاد دارم
که اجرای این احکام دارای وضع خاصی باشد و خود
آقای وزیر دادگستری در کمیسیون فرمودند که چه
پیشنهادی در این مورد میدهی؟ عرض میکنم که دادگاه
حمایت خانواده اجراکننده احکام باشد وزیر نظر رئیس
دادگاه هر طور مقتضی میدانند دستور اجرای احکام را
بدهد مخصوصاً صدور اجرائیهها زیر نظر رئیس دفتر
دادگاه حمایت خانواده باشد و رئیس دفتر دادگاه
حمایت خانواده مسئول اجرا باشد.

نایب رئیس - پیشنهاد رسیده قرائت میشود.

(بشرح زیر قرائت شد)

ریاست محترم مجلس شورایی

با احترام پیشنهاد حذف ماده ۲۴ داده میشود.

مهرش صفی نیا مستوفی

نایب رئیس - ماده ۲۵ قرائت می شود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۲۵ - مقررات این قانون در مورد پرونده هائی
که تا کنون منتهی بصدور حکم نهائی نشده است قابل
اجرا خواهد بود.

نایب رئیس - در ماده ۲۵ نظری نیست؟ (اظهاری
نشد) ماده ۲۶ قرائت میشود.

(بشرح زیر قرائت شد)

ماده ۲۶ - آئین نامه اجرائی این قانون را وزارت

دادگستری تهیه و پس از تصویب هیئت وزیران بمورد
اجرا خواهد گذاشت.

نایب رئیس - در ماده ۲۶ نظری نیست؟ (اظهاری
نشد) پیشنهاد رسیده قرائت میشود.

(بشرح زیر قرائت شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی
پیشنهاد مینماید .

ماده ۲۷ - بدین ترتیب اصلاح میگردد :

قانون حمایت خانواده مصوب سال ۱۳۳۳ و ماده ۲۱۴ قانون مجازات عمومی و ماده ۱۱۳۳ قانون مدنی از تاریخ اجرای این قانون ملغی است .

مهر انگیز دولتشاهی - جهانبانی - عاطفه امیر ابراهیمی
مهر آفاق آصف زاده .نایب رئیس - ماده ۲۸ مطرح است قرائت
میشود .

(بشرح زیر قرائت شد)

ماده ۲۸ - وزارت دادگستری مأمور اجرای این
قانون است .نایب رئیس - در ماده ۲۸ نظری نیست ؟
(اظهاری نشد) دو ماده الحاقی پیشنهاد شده است قرائت
میشود .

(بشرح زیر قرائت شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی

خواهشمند است ماده زیر بقانون خانواده اضافه
شود .«در بعضی از شهرستانها اختیار زن دوم با اجازه
دادگاه مجاز میباشد و بدولت اجازه داده میشود که
در باره شهرستانهای مزبور مطالعه و در آئین نامه هایی که
بتصویب هیئت دولت میرسد مناطق را با توجه باوضاع
واحوال مشخص نماید .

محسن موقر

ریاست محترم مجلس شورای ملی

بانهایت احترام پیشنهاد میشود ماده ای به لایحه
اصلاحی قانون حمایت خانواده بدین شرح اضافه
شود .ماده ۲۹ - برای هر دادگاه حمایت خانواده دو
مشاور از معتمدین محل یا مددکاران اجتماعی یا معلمین یا
معلمین در امور اجتماعی تعیین شود و انتخاب این مشاورین
بدادگاه خواهد بود .

مهر و روش صفی نیا مستوفی

نایب رئیس - آقای شیخ الاسلامی بفرمائید .

شیخ الاسلامی - لایحه ای که امروز برای شورا ولی

در مجلس مطرح شد حقا باید گفت یکی از مهمترین لواهی
است که مورد توجه همکاران محترم قرار گرفت بدلیل
همین اهمیت و تأثیر لایحه است که خانمها و آقایان
نمایندگان با مطالعه و دقت پیشنهاد های متعددی در این
لایحه تقدیم کردند و خود این توجه دلیل اهمیت خاصاین لایحه است برای اینکه چنین لایحه ای با سرنوشت
همه افراد این مملکت بستگی دارد در توضیح پیشنهادهاخانمها و آقایانیکه پیشنهاداتی فرمودند در اینجا بحث
و استدلال کردند باید عرض کنم که در جلسه علنی خصوصاً
در شورا ولی مجال استدلال راجع به پیشنهادات نیست ونبوده و بهمین دلیل در مواردی خاص وارد مابهت این نوع
پیشنهادات و بحث های له و علیه آنها نشدیم چون درکمیسیون این مجال را خواهیم داشت که در مورد هر
پیشنهادی که در اینجا مطرح شد با کمال بی نظری و توجهخاص بررسی بکنیم و تصمیم نهائی بگیریم بنده از همکاران
بخصوص از خانمها بسیار متشکرم که بکمیسیون هم تشریفآوردند و در جریان شورا ولی لایحه هم بودند و بر اساس
همان مذاکرات پیشنهاداتی دادند از همه پیشنهاددهندگان بعنوان مشمول کمیسیون دادگستری
خواهش خواهم کرد که در جلسات شور دوم بکمیسیون
تشریف بیاورند تا تعاطی فکر بکنیم و با بحث و استدلالمنطقی همه پیشنهادها را با کمال دقت و بی نظری بررسی
کنیم و باین بررسیها و بحث هاست که میشود به آن هدفنهائی از این لایحه که عبارت از استحکام مبانی خانواده -
هاست برسیم و لایحه ای که از تصویب مجلس میگردد و
بتصویب نهائی میرسد امیدوارم بتواند در استحکام اینواحد مهم اجتماع نقش مؤثری داشته باشد، متشکرم
(احسنت) .نایب رئیس - لایحه و پیشنهادات برای شور دوم به
کمیسیونهای مربوط ارجاع میشود .طرحهای خاص ناحیه ای بیبوست تقدیم و تصویب آن با
فوریت درخواست میشود .از طرف نخست وزیر وزیر دارائی
عبدالمجید مجیدی جمشید آموزگار

لایحه اجازه مصرف مانده اعتبارات سال

۱۳۵۲ طرحهای خاص ناحیه ای

ماده ۱۹۵۵ - یوزارت دارائی اجازه داده میشود

مانده اعتبارات طرحهای خاص ناحیه ای در سال ۱۳۵۲
را بشخص سازمان برنامه و بودجه و بر طبق مقررات تاپایان
شهریور ماه ۱۳۵۳ از محل اعتبارات مصوب برنامه های
مربوط سال ۱۳۵۲ منظور در قسمت پنجم قانون بودجه
اصلاحی سال ۱۳۵۲ و بودجه سال ۱۳۵۳ کل کشور تأمین
و پرداخت کند .

نایب رئیس - کلیات لایحه مطرح است نظری

نیست؟ (اظهاری نشد) نسبت بورود در شور ماده واحده
رای میگیریم خانمها و آقایانیکه موافقت خواهش میکنم
قیام فرمائید (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده واحدهمطرح است نظری نیست؟ (اظهاری نشد) ماده واحده و
کلیات آخر لایحه رای میگیریم خانمها و آقایانیکه موافقت
قیام فرمائید (اکثر برخاستند) تصویب شد. لایحه برای اظهارملاحظات مجلس سنا فرستاده میشود. آقای دکتر مجیدی
بفرمائید .

دکتر مجیدی (وزیر مشاور و رئیس سازمان برنامه

و بودجه) - با اجازه مقام ریاست تشکر میکنم از این
توجهی که نمایندگان محترم فرمودند. این يك تصمیم فوق -
العاده است برای استانها و فرمانداریهایی کل بخصوص درشش ماه اول سال که فرصت برای کارهای ساختمانی
است و مسلماً تمام نمایندگان محترم از تصویب این لایحه
خرسندند ما هم خیلی متشکر خواهیم شد (احسنت) .۶ - اعلام وصول و قرائت نامه لایحه رسیده از مجلس
سنا (لایحه موافقت نامه حمل و نقل هوائی بین دولت
شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فرانسه)

نایب رئیس - لایحه ای از مجلس سنا رسیده است

قرائت میشود .

(بشرح زیر قرائت شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی

گزارش کمیسیون شماره ۱ (خارجی) در قبالت لایحه

۴ - تقدیم سه فقره لایحه ۱ - لایحه واگذاری
دو هزار هکتار از منابع ملی شده اطراف چاه بهار
بشهرداری چاه بهار ۲ - لایحه معافیت ماشین آلات
مخصوص حمل محمولات جنگلی و مجتمع های
توسعه جنگل و چوب و کاغذ و صنایع وابسته از پرداخت
حقوق و عوارض گمرکی و سود بازرگانی ۳ - خلاصه
فهرست تخصیص اعتبار از محل کد ۸۱۹۹ سال ۱۳۵۲ ،
بوسیله آقای دکتر هما یونفر معاون وزارت کشاورزی
و منابع طبیعی

نایب رئیس - آقای دکتر هما یونفر بفرمائید .

دکتر هما یونفر (معاون وزارت کشاورزی و منابع

طبیعی) - با کسب اجازه از مقام محترم ریاست لایحه
مربوط با واگذاری دو هزار هکتار اراضی ملی شده بشهرداری
چاه بهار و لایحه دیگری مربوط به معافیت ماشین آلاتمخصوص حمل محمولات جنگلی از عوارض گمرکی
را جهت بررسی و تصویب به ساحت مقدس مجلس شورای
ملی تقدیم میکنم در ضمن فهرست اعتباراتی که در سال۱۳۵۲ از ردیف ۸۱۹۹ قسمت هفتم قانون بودجه کل کشور
بین مناطق توزیع شده است جهت استحضار کمیسیون
بودجه مجلس شورا ملی تقدیم میشود .نایب رئیس - لوائح بکمیسیونهای مربوط ارجاع
میشود .۵ - طرح و تصویب لایحه يك شوری اجازه مصرف
مانده اعتبارات سال ۱۳۵۲ طرحهای خاص ناحیه ای
و ارسال بمجلس سنانایب رئیس - لایحه يك شوری اجازه مصرف
مانده اعتبارات سال ۱۳۵۲ طرحهای خاص ناحیه ای مطرح
است قرائت میشود .

(بشرح زیر خوانده شد)

جناب آقای رئیس مجلس شورای ملی

نظر باینکه طرحهای خاص ناحیه ای برای توسعه
استانها دارای الویت مخصوص است و باید بدون
هیچگونه وقفه ای اعتبارات مصوب بمصارف مقرر درقانون بودجه اصلاحی سال ۱۳۵۲ و بودجه سال ۱۳۵۳
کل کشور برسد و در صورتیکه مصرف مانده اعتبارات
سال جاری موکول باصلاح بودجه سال ۱۳۵۳ گردد ممکناست اجرای طرحهای مذکور مواجه با تعویق و تأخیر
شود لذا لایحه اجازه مصرف مانده اعتبارات سال ۱۳۵۲

شماره ۶۹۳۸۲ مورخ ۱۰/۱۰/۱۳۵۲ دولت راجع به
موافقت نامه حمل و نقل هوایی بین دولت شاهنشاهی
ایران و دولت جمهوری فرانسه در جلسه روز دوشنبه ۲۰
اسفندماه ۱۳۵۲ مطرح گردید و بتصویب مجلس سنا
رسید.

اینک لایحه قانون فوق جهت تصویب آن مجلس
محترم بضمیمه ایفاد میگردد.

رئیس مجلس سنا - جعفر شریف امامی
نایب رئیس - لایحه به کمیسیونهای مربوط ارجاع
میشود.

۷- قرائت دستور و تعیین موقع جلسه آینده - ختم جلسه

نایب رئیس - دستور جلسه آینده قرائت میشود.

(بشرح زیر قرائت شد)

دستور جلسه ۱۵۹

روز سه شنبه ۲۸/۱۲/۱۳۵۲

۱- گزارش کمیسیون هاراجع بمجازات اخلاص گران
در صنایع. شماره ترتیب چاپ ۱۰۹۴

۲- گزارش شور دوم موافقت نامه بین دولت
شاهنشاهی ایران و آژانس بین المللی و پروتکل تعلیقی
موافقتنامه سه جانبه بین ایران و آمریکا. شماره ترتیب
چاپ ۱۰۸۱

۳- گزارش شور دوم موافقتنامه همکاری اقتصادی
بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری مردم
لهستان. شماره ترتیب چاپ ۱۰۸۵

۴- گزارش شور دوم کنوانسیون مربوط بتلاهای
بین المللی و تلاهای زیستگاه پرندگان آفری. شماره
ترتیب چاپ ۱۰۸۴

۵- گزارش شور دوم موافقتنامه همکاری بلند
مدت بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری
سوسیالیستی رومانی. شماره ترتیب چاپ ۱۰۸۴

۶- گزارش شور دوم پروتکل الحاقی قرارداد
بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت اتحاد جماهیر
شوروی راجع بانظامات مرزی. شماره ترتیب چاپ ۱۰۹۵
۷- گزارش شور دوم موافقتنامه همکاری برای
جلوگیری از ربودن ناوهای هوایی کشوری بین دولت
شاهنشاهی ایران و دولت اتحاد جماهیر شوروی
سوسیالیستی. شماره ترتیب چاپ ۱۰۸۲

۸- گزارش شور دوم اجازه انتقال ۵۰ درصد
مشاع از باقیمانده حقوق و تعهدات شرکت نفت
کنتینانتال ایران بشرکت ایران سیتیز. (رأی باورقه)
شماره ترتیب چاپ ۱۰۸۰

۹- گزارش يك فوریتی ترمیم حقوق نیروهای مسلح
شاهنشاهی. شماره ترتیب چاپ ۱۰۹۳

۱۰- گزارش يك فوریتی تبدیل وضع استخدامی
هشت نفر افسران سابق شهربانی کشور از درجه افسری
برتبه همردیفی نیروهای مسلح شاهنشاهی. شماره ترتیب
چاپ ۱۰۹۶

نایب رئیس - با اجازه خانمها و آقایان این
جلسه را ختم میکنیم جلسه آینده ساعت ۹ صبح روز
سه شنبه خواهد بود.

(جلسه در ساعت یازده و چهل دقیقه ختم گردید)
نایب رئیس مجلس شورای ملی - دکتر جواد سعید